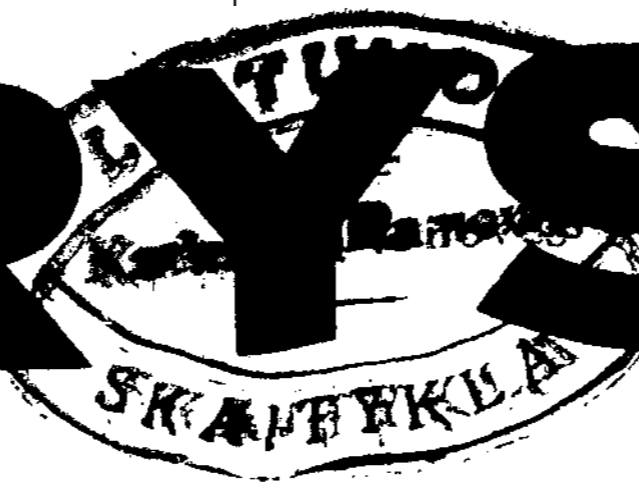

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 47

Karūninkų Barmovė 1
Mikolajūnų g. 15 m.
KAINAS 2-15 m.

Pažymėtini įvykiai prieš 10 metų.

1919 mt. lapkričio mėn.

- 29 d. Bermontininkų avangardas buvo prisiartinęs prie pat Telšių miesto. Mūsiškių I brigados dalys laikosi linijoje: Rozalimas - Maldžiūnai - Radvilėnų dvaras - Užuežeriai - Sadūnai - Karčiama - Ilguočiai - Žinėnai - Varnėnai - Daujočiai - Maželiai - Kirjanava - Minaičiai - Mikališkiai - Borgailiai (paskutinis punktas tarp Grinkiškio ir Šaukoto miestelių).
- 30 d. Bolševikai ties Nižnovka ir Osinovka mėgino pereiti per Dauguvą, bet mūsiškiai iš šautuvų ir kulkosvaidžių jų puolimą atrėmė. Bolševikų keletas užmuštų. Vėliau bolševikai mėgino mūsiškius pulti ties Aronen, Osinovka ir Rubaniškiais, bet taip pat buvo atremti.

1919 mt. gruodžio mėn.

- 1 d. Kauno batalionas pavadintas 7 pėst. pulku.
„ Bermontininkai paliko Meškuičių miestelį.
„ Mūsiškiai užėmė Žeimelį ir Žagarę. Latviai užėmė Klykuolius ir Laižuvą.
„ Lenkai Pabaisko - Širvintų - Gelvonių rajone nuo vietinių gyventojų priverstinai rekvizuoja maistą.
- 2 d. Bermontininkai iš Šiaulių skubotai gabena karišką turtą. Apylinkėje didžiausi gyventojų plėšimai.
- 3 d. Bermontininkai, išiveržę į Gruzdžių miestelį, pradėjo plėsti gyventojus. Pasiūsti partizanai tarp Gruzdžių ir Meškuičių su plėšikais susirėmė ir juos išvaikė. Daug bermontininkų užmuštų ir sužeistų.

Kariuomenės leidiniai.

„Mūsų Žinynas“ 1929 m. XVII t. 57 nr. gruodžio m. Pirmuoju straipsniu eina mjr. J. Katinsko: *Karininkų pensijų ir pašalpy klausimu*. Šiame straipsny plačiai ir iš pagrindų keliamas klausimas dėl pensijų įstatymo ir numatomų jo pakeitimų bei papildymų. Be to plačiai paliestas ir civilinių tarnautojų pensijų įstatymas ir daroma palyginimas tarp vieno ir antro.

Toliau eina du straipsniai: vienas kpt. G. Fontan — *Generolas von Seeckt apie karo organizaciją*, antras — *Ginklavimosi sistemos evoliucija*, — kuriuose iškeliamos naujos tėsės dėl mūsų šių dienų (pokarinės kariuomenės) organizavimo ir reikalu.

Kpt. Skibarka savo straipsny — *Puskarininkų kadro sudarymas* — paličia labai svarbų mūsų kariuomenės gyvenimo dalyką, sąryšį su naujai pakeista kautynių tvarka.

„Kardas“ 8 nr. Šiame numery randame gana įdomių ir gyvų straipsnių, glaudžiai susijusių su mūsų gyvenimu. „*Malonūs svečiai*“ — trumpas ir smarkus atsakymas Sovietų Rusijos svečiams — jūrininkams, kurie, vos tik sugrįžę namo, brutališkai pasityčiojo iš mūsų vaišingumo ir geros širdies. „*Vakary fronte nieko naujo*“ — rimtas įvertinimas neseniai pasirodžiusios tuo pat vardu E. Remarko knygos, kurią mūsų civilinė spauda taip aukštai iškėlė į padanges ir net Nobelio premiją pranašavo. Taip pat įdomūs ir aktualūs kiti straipsniai: *Svetimosios kalbos kariuomenėje*. *Kavotojo mokymas Estijoje*. *Žiemos mokymai suomių kariuomenėje*.

Karo Archyvas V t. Redagavo majoras V. Steponaitis. Atskirai išspausa 200 egz. Viso 345 psl. Šis tomas sudarytas iš atskirų dalelių, kurios ejo prie „Mūsų Žinyno“ atskirais priedais. Visa medžiaga, kaip ir kitų pirmųjų tomų, grynai istoriška, iš mūsų netolimos praeities gyvenimo ir kovų.

Čia įeina: Šinkūno — *Kėdainiai* (istorijos bruožai). V. Bičiūno — *Šis tas iš lietuvių karių organizacijų istorijos Rusijoje*. Adm. kpt. Sabalio — *Lietuvių kariai Rumunų fronte*. Mjr. Vėgėlio — *Lietuvių kariai XII armijoje*. J. M. Laurinaičio — *Lietuvių kariuomenės daigai*. S. Zaskevičiaus — *Nepriklausomybės aušros prieblandose*. Vyr. ltn. Žukaičio — *Panevėžio atvadavimas iš bolševikų 1919 m.* Ats. mjr. Gudelio — *Lietuvos vasaros rytuose 1919 m.* Jono Lingės — *Linkuvos partizanų būrio veikimas*. Paulio Račio — *Atsiminimai apie Linkuvos partizanų būrio veikimą*. Baltraus Pagurecko — *Atsiminimai apie Vaškų partizanų būrio veikimą*. Leono Lingvevičiaus — *Organizacinis darbas Kėdainių apskr.* Mjr. Ružancovo — *Iš Kauno miesto valdybos archyvo 1864—1865 m. byly*. Vyt. Steponaičio — *Baudžiamosios rinktinės Kaunijoje 1905 m.*

Šio tomo kaina: kariams — 8 lt., knygynams — 10 lt. Vis penki tomai kainuoja: kariams — 33 lt., knygynams 41,25 lt.

Nauji leidiniai.

Budėk! Marijampolės tunto katalikų skautų neperiodinis laikraštis. Nr. 1. 1929 m. lapkričio 9 d. Marijampolė. 32 pusl. su viršeliu. Vieno nr. kaina 50 ct.

Labai daug laikraščių leidžiama mūsų jaunuomenei; beveik visi jie leidžiami jaunuomenės organizacijų. Tenka tuo

tik pasidžiaugti, nes spauda yra labai reikšminga ir daro labai didelės įtakos jaunuoliams. Prie tokios rūšies spaudos priklauso ir „Budėk!“, leidžiamas marijampoliečių skautų.

Spalvotas viršelis vaizduoja skautą, stovintį sargyboje prie skautų stovyklos nakties metu; tolybėje regėti Vilniaus Gedimino kalnas, kuris šiandien yra mūsų tautoje tapęs viso lenkų pavergtojo Vilniaus krašto vadavimo simboliu.

Laikraštyje „Budėk!“ randame įvairių skyrių. Pirmame skyriuje yra labai įdomus prof. St. Šalkausko straipsnis „Skautizmas — gerai suprasto visuomeniškumo mokykla“, kuriame iškelta gražių minčių apie visuomenės santaiką, solidarumą ir vienybę, kurios neturėtų ardyti įvairių įsitikinimų skirtumas. Skautams primenamas jų uždavinys išėjus į platų gyvenimą organizuoti visuomenę pagal įvairius įsitikinimus bei interesus ir sykiu vesti ją į plačiąją vienybę. Įdėta įdomi ištrauka iš skautijos įkūrėjo generolo Baden-Paulio vieno veikalo „Vyras-vaikas“. Kitam straipsnyje skiepijama meilė lietuviškai dainai. Skautų eilėraščiuose ryškiai atsispindi tėvynės meilė ir Vilniaus ilgesys. Apysakėlės ir scenos vaizdelis — skautiški. Be to, dar yra skyrelis „Skautas — gamtos mylėtojas“, kronikos žinių skyrelis, bibliografija ir juokai.

Laikraštis iliustruotas, švariai ir gražiai išspausdintas ant gero popierio. Dėl to kariams būtų naudinga arčiau susipažinti, kad ir per spaudą, su skautų organizacija ir jos tikslais bei veikimu.

P. Jurg.

Kanados Lietuvis. The Canadian Lithuanian. Eina kas mėnuo. Atskiro numerio kaina 12 centų. Metai I. Spalių mėn. (Oct.) 1929 m. Toronto. Nr. 1. Leidžia draugija „Šviesa“. 18 puslapių.

Keletas tūkstančių mūsų tautiečių nukeliavo net į tolimą Kanadą (Amerikoje) ir ten, ieškodami duonos kąsnio, išsi-sklandė po visą platųjį kraštą. Tačiau jie, būdami tarp svetimųjų, vis dėlto nori vienas su kitu bendrauti, neužmiršta savo tautos ir tėvynės.

Ir štai Kanados lietuviai pradėjo leisti hektografuotą laikraštėlį. Leidėjai pasisako esą „visi neseniai atvykę Kanadon darbo žmonės“. Skundžiasi dėl aplinkybių, kuriose tenka šį laikraštėlį leisti, bet vis dėlto yra pasiryžę dirbti, rūpintis, kaip įžangoje pasakyta, „gyviausiais Kanados lietuvių reikalais, kaip tai: draugijiniams, materialio stovio pagerinimo, imigracija ir k. k.

Čia randame įdomių žinių apie Kanados lietuvius ir kolonizacijos sąlygas. Pasirodo, kad pirmieji lietuviai į Kanadą atvyko 1901 m. iš Anglijos, o 1910 m. susiorganizavo pirmoji šv. Juozapo savišalpos draugija.

Labai rimtas straipsnelis „Vilniaus reikšmė lietuvių tautai“, kuris baigiasi šiais žodžiais: „Mums, išeiviams, kaip lietuviams, Vilniaus klausimas turėtų būti lygiai artimas ir svarbus kaip ir pačiai Lietuvai. Bent šiuo reikalu mes turime eiti išvien ir, politinius ginčus bei neapykantas užmiršę, bendrai dirbant, padėti Lietuvai atvaduoti Vilnių. To iš mūsų reikalauja pati prigimtis, tautybė ir teisingumas“.

Laikraštėlis švariai ir gražiai išspausdintas ir gausiai paveiksluotas. Ateity jis žada tobulėti ir plėstis. Linkime kuo geriausio pasisekimo.

J.

KARYS

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XI metai.

Kaunas, 1929 m. lapkričio m. 28 d.

Nr. 47 (547)

Baimė ir būdai kovoti su ja.

Kiekvienam žinoma, kad žmogus turi įvairių jausmų, pv., baimės, pykčio, džiaugsmo ir kt. Šie įvairūs jausmai pasireiškia pas kiekvieną žmogų taikos metu, tuo labiau jie pasireiškia karo metu.

Psichologiškai kalbant, baimė — yra savisauogos instinkto veiksnys. Jausmai yra teigiami ir neigiami. Baimės jausmas priklauso prie neigiamų. Šis jausmas, sukeltas priešų pusėj, gali būti mums teigiamas.

Karo metu baimė gali būti atskira ir masinė. Masinė baimė — vadinasi panika. Atskira baimė kare nėra pavojinga, kaip masinė. Bet atskiro žmogaus baimė yra masinės baimės šaltinis. Sakysim, karo metu kuopoje atsiras vienas bailys. Užtenka jam sušukti: „Mes jau esame priešų apsupti“, tuojau visoje kuopoje gali rasti tokia baimė, kad visi kareiviai pradės skirstytis ir bėgioti. Tokia masė

žmonių, kaip kuopa, viršininkui bus sunku sulaukyti. Priešas, pajutęs mūsų kariuomenėje baimę ir netvarką, gali lengvai be jokių nuostolių mus nugalėti.

Taigi su baimė reikia kovoti. Norint kovoti su baimė, reikia kareivius prie to pratinti taikos metu. Auklėjant drąsius kareivius, pirmoj eilėj turi būti drąsūs viršininkai. Jei viršininkas karo metu drąsus, tai jo kareiviai irgi bus drąsūs. Baimės jausmą turi kiekvienas žmogus. Tik tos baimės neturi pareikšti. Tas, kuris sakosi nebijaš, tas klysta. Karo metu visi bijo, tik ne visi moka kovoti su baimės jausmu.

Viršininkas, kare matydamas kad ir didžiausį pavojų, neturi parodyti savo valdiniam, kad jis bijo. Kareiviai, pamatę, kad jų vadas bijo, pamanyš, kad yra didelis pavojus, ir jie visi ims bijoti. O to-

Aukštųjų Karo Technikos Kursų elektro-mechanikos skyriuj darbo metu.

kia masinė baimė yra labai pavojinga. Iš to gali kilti visoje tos kariuomenės dalyje panika.

Taigi kare su baime turi kovoti daugiausia vadai. Vadas, matydamas kareivius bijančius, turi įvairiais būdais įtikinti, kad jokio pavojaus nėra. Vadas, negalėdamas savo kareivių įtikinti, kad jie būtų drąsūs, gali juos traukti į užpakalinę dalis — rezervan, ir duoti jiems tinkamai pasilsėti. Suimtuosius baimės galima numalšinti muzika, dainomis ir kt. p. dalykais. Vadas, pastebėjęs savo dalyje vieną bailį kareivį, turi stengtis jį iš karo lauko pašalinti, nes šitoks bailys gali sukelti visoje dalyje baimę. O masinę baimę sustabdyti labai sunku.

Norint paskatinti prie drąsumo, vadas ar šiaip viršininkas gali pasirinkti drąsesnį savo kareivį, jį

išsiusti atlikti koki drąsesnį darbą — išžvalgyti pavojingą vietą, ar taip ką panašaus, ir už tą darbą galima pavadinti jį „liūtu“ visos dalies, arba visų kareivių akivaizdoj. Toks kareivis ir toliau stengsis palaikyti savo tą drąsuolio vardą, o kiti pradės varžytis su juo, norėdami iškilti savo vado akyse.

Viršininkas turi paaiškinti, kad geriau priešą įbauginti, negu pačiam bijoti. Kovoti su baime karo metu yra daug būdų. Vadas visur turi būti drąsus, teisingas, narsus, tuomet ir jo kareiviai bus drąsūs. Taikos metu visada didelės reikšmės turi pavyzdys, juo labiau tas pavyzdys veikia karo metu. Taigi kovoje su baime visi viršininkai ir vadai turi būti didžiausi šio dalyko iniciatoriai.

At. leit. St. Smailys.

Pirmojo mūsų kariuomenės dalių laikraščelio — „Tėvynės Gynėjo“ sukaktuvės.

1929 metų lapkričio mėn. 17 dieną suėjo dešimt metų nuo to laiko, kai buvo įsteigtas „Tėvynės Gynėjas“. Tai buvo hektografuotas leidinys, kurio buvo išleidžiama po tris šimtus egzempliorių. Dabar „Tėvynės Gynėjo“ rinkinys yra padėtas Karo Muziejuje. Tai yra laikraščeliai po dvidešimt, po dvidešimt keturius puslaksčius kiekvienas. Laikraštėlyje buvo pačių kareivių raštai, piešiniai ir karikatūros. Laikraštėlyje daug paveikslų, iš kurių yra tokių, kurie nedarytų gėdos ir tikrai išspausdintiems žurnalams. Gaila, kad „Tėvynės Gynėjuje“ jie ilgai negalės išsilaikyti. Yra savamokslio dailininko kareivio Lotožo piešinių ir karikatūrų, o taip pat ir kitų piešėjų.

„Tėvynės Gynėjas“ yra 9-to pėstininkų Lietuvos Kunigaikščio Vytenio pulko švietimo komisijos organas, bet pirmas jo numeris buvo išleistas antroje kulkosvaidžių kuopoje Joniškėlio batalione, kuris pirmiau buvo vadinamas Atskiru Mirties Partizanų Joniškėlio Batalionu. To bataliono kariai nešiojo kepurėse ženklus — kaukolė su sukryžiuotais po ją kaulais; batalionas vėliau buvo perorganizuotas į 9-tą pėstininkų pulką.

„Tėvynės Gynėjas“ ėjo maždaug kas mėnesį, pradėtas leisti fronte prieš bolševikus, Dauguvos pakraščiuose, ties Daugpiliu (Dvinsku). Jį įsteigė kulkosvaidininkų viršila Leonas Vitkauskas ir raštininkas Juozas Simonaitis. Viršila Leonas Vitkauskas ilgiausiai „Tėvynės Gynėją“ redagavo.

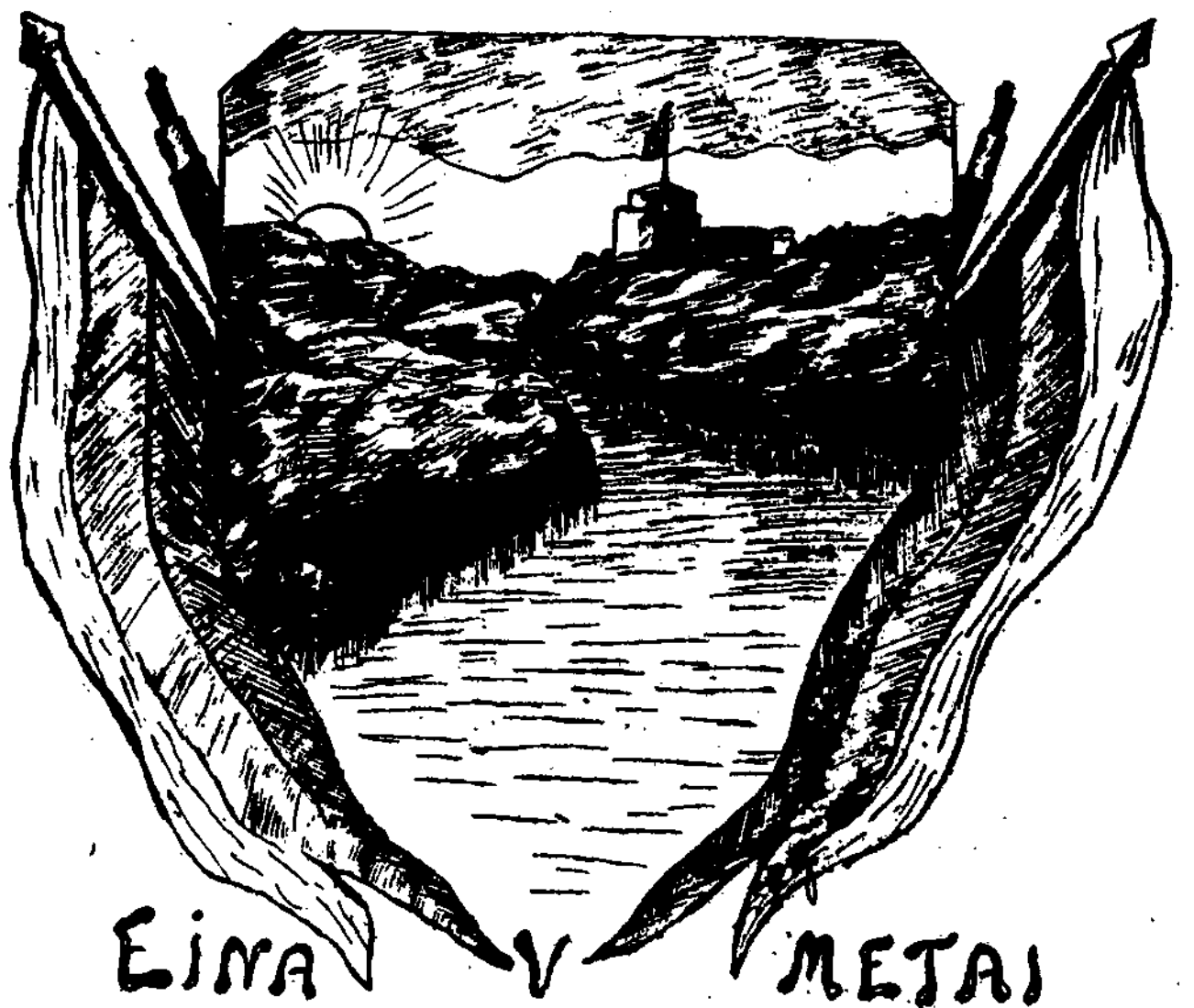
Vėliau atsirado mūsų kariuomenės dalyse švietimo komisijos, pradėta steigti kareiviams knygynai, pradėta jiems daryti skaitymo rašymo ir kitokios pamokos. Pirmame „Tėvynės Gynėjo“ numeryje, straipsnelyje — „Į brolius kareivius!“ tie kareivių reikalai ir buvo turėti galvoje.

„Tėvynės Gynėjo“ išleidimas iš pradžios pasirodė negalimas dalykas, bet patys kareiviai iš savo algų sudėjo jo pradžiai (popierai ir kitokiai medžiagai), karininkai irgi prie to prisidėjo. Pirmas „Tėvynės Gynėjo“ numeris buvo išleistas, turint švietimo izde vos du auksinu ir 80 skatikų. Kitą dieną tame izde buvo — kareivių paaukota — daugiau ne aštuoni šimtai auksinų. Su kiekvienu numeriu „Tėvynės Gynėjas“ stiprėjo, darėsi įvairesnis, didesnis. Kareiviai išeidami atsargon, su didžiausiu pamėgimu nešėsi su savim į namus „Tėvynės Gynėjo“ numerius, kurie — be abejo — yra jiems gražiausiu atsiminimu.

„Tėvynės Gynėjas“ pirmas savo dalyje ėmė nešti kareiviams apšvietimą. Dar įdomu pastebėti ir tas, kad tuo laiku, kai Joniškėlio batalione buvo išleistas „Tėvynės Gynėjas“, dar kareiviai „Kariškių Žodžio“ (dabartinio — „Kario“) nebuvo matę, nors jis jau ir buvo išleistas Kaune.

„Tėvynės Gynėjo“ karys.

TĖVYNĖS GYNĖJAS
9to pėst. Liet Kunig.
Vytenio pulko
laikraščelis
32 (32) 1923 m. Vasario 16 d.

Dovanojo ir sumažino bausmes.

Krašto apsaugos ministeris kariuomenės šventės proga (lapkričio 23 d.) dovanojo bei sumažino administracines bausmes apskričių karo komendantų nutarimais nubaustiems piliečiams:

1. 23 piliečiams, esantiems koncentracijos stovykloje Varniuose,
2. 31 piliečiui, kurie ištremti į įvairias apskritis ir
3. daugeliui piliečių, kurie nubausti mažesnėmis pinigėmis pabaudomis arba areštu.

Kariuomenės sukaktuvių minėjimas.

Nors šių metų lapkričio 23 diena beveik nieku neskyrė, paviršutiniškai žiūrint, nuo kitų dienų, tačiau visur buvo jausti, kad ta diena ypatinga — iškilmingai šventa ir brangi.

Toji nuotaika vyravo ne tik mūsų — karių tarpe, bet ir civiliuose. Labai malonu konstatuoti, kad ir plačioji mūsų visuomenė vis širdingiau ir gyviau domisi savos kariuomenės šventėmis bei kitais įvykiais.

Vadinasi, mes bręstam, sąmonėjam ir daugiau valstybiškai pradedam gyventi, nes jaučiam atskirų savo visuomenės dalių bendrumą ir svarbą.

Šie metai ypačiai gražiai parodė, kad jau kariuomenė nebėra mūsų valstybėje kažkoks atskiras ir beveik svetimas organizmas. Pirmiausia visa tai atsispindėjo mūsų spaudoje, tiek dienraščiuose, tiek savaitraščiuose. Visi jie savo specialiuose ir nuoširdžiuose straipsniuose tinkamai pažymėjo savos kariuomenės sukaktuves ir didelę pažangą.

Be to, ne tik Kauno įguloje, bet ir visur kitur kariuomenės dalyse, lapkričio 23 diena gražiai ir prasmingai buvo pažymėta. Visur buvo pabrėžta tos dienos kilmė, reikšmingumas ir visur suteikta kareiviams atitinkamų pramogų bei pasilinksminimų.

Kauno įguloje valstybės teatre buvo suruoštas speciališkai kareiviams vaidinimas. Statė „Aušros sūnūs“. Pats vaidinimas buvo iškilmingai atidarytas. Orkestras sugrojo Tautos himną. Spaudos ir švietimo skyriaus viršininkas pulk. lt. Šarauskas savo turiningoj ir gyvoj prakalboj ryškiai atvaizdavo tos dienos istoriją, žymesnius momentus ir mūsų uždavinius ateityje.

Po to scenoje visi gyvai sekė pirmuosius mūsų didvyrius — „Aušros sūnūs“, narsiausius partiza-

nus, kurie savo drąsa, savo dvasia ir knygomis dėjo tvirtus pamatus to mūsų laisvės ir nepriklausomybės gyvenimo, kurį dabar turime.

Taip pat įspūdingas tos dienos minėjimas įvyko Karo Muziejaus sodely. Čion atvyko krašto aps. ministeris, aukštoji kariuomenės vadovybė, karininkai, savanoriai, invalidai, šauliai ir kitos organizacijos. Aplinkui tirštai sustojo žmonių minia. Visos Karo Muziejaus iškilmės buvo transliuojamos per radio. Toliau stovintiems klausytis buvo įrengti garsiakalbiai. Generolas Nagevičius savo prakalboj trumpai, bet įspūdingai atvaizdavo mūsų kariuomenės kūrimosi svarbesnius etapus, pabrėžė didžiausius mūsų laimėjimus bei žygius karo lauke ir tas aukas, kurias sudėjom ant tėvynės laisvės ir gerovės aukuro. Ypačiai jaudinantis buvo momentas, kai skaitant žuvusiųjų pavardes, skambino laisvės varpas. Jis savo skardžių ir griaudžių garsų aidais tarytum laimino jų vėles, tarytum, garsino jų žygių nenykstančios garbės kilnumą.

Lapkričio 24 d., kaipo tos šventės tąsa, kine „Metropolitan“ buvo rodomos karininkams ir jų šeimoms mūsų kariuomenės gyvenimo įvykių filmos. Gražūs ir įspūdingi mūsų kariuomenės paradai, manevrai ir Varėnos poligone šaudymų pratimai prabėgo pro žiūrėtojų akis. Filmas paruošė Spaudos ir šv. skyrius, gamino mūsų aviacijos foto — laboratorija.

„Metropolitan“ kino savininkui už sutikimą pademonstruoti turime gražiai padėkoti, nes kito kino savininkas, į kurį buvo tuo reikalu kreiptasi, visai atsisakė, grynai komerciniais sumetimais, užleisti vieną seansą, nors už tam tikrą atlyginimą.

Mjr. B.

Kaip nereikia žygiuoti.

I.

Vargu ar rasis šiandien Lietuvoje kampilis, kad ilgais rudens vakarais mūsų žmonės šį tą iš lenkmečio ar prieškarinių caro laikų nebeprisimintų?!

O kiek nepaprastų nuotykių mūsų senesnioji karta pergyveno didžiojo karo metu. Gaila tik, kad daug tų nuotykių, pergyvenimų ir atsiminimų žūva be naudos; gaila, kad nėra kas juos surašo ir atpasakoja platesnei skaitytojų krūvai! O būtų ko iš to viso dabar gyviems pasimokyti ir jaunesnioms kartoms palikti.

Be to, mes kariai labai dažnai tų milžiniškų kautynių dalyvių pasakose rastume ne vieną teigiamą atsakymą į ginčijamus ar mums dar nesuprantamus karo mokslė klausimus. Štai, visai neseniai paliečiau „Karyje“ postovio ir žygio reikalą. Ten kiek smulkiau jūs susipažinot su būtiniais dalykais, kurių iš mūsų reikalauja tuo atveju karo amatas. Dabar užtat pasiskaitykite, kaip, vis tik, neseniai, bet brangiai rusai mokėjo už tų reikalavimų nesugebėjimą išlaikyti.

II.

Aš manau retas jūsų atsimena dar 1914 metų vasarą ir jos karštą rugiapiūtę!

Juk ir tuometinis mūsų gyvenimas kitoks buvo: nepatiks, paimkim, kokiam nors stražnikui (nelyginant mūsų milicininkui) kaimietis, — droš jam žandą, uždarys į šaltąją, o paskui „provokis“ su juo, jei vieko turi.

Kaip šiandien primenu... 1913 metais grįžo iš kariuomenės atsargos jefreitoris¹⁾, vieno man artimo kaimo vaikas. (Kad to vyro kuklumo neižleistumėm, pavadinsime jį kitaip, t. y. Gerulių Jonu). Pilnas unaro vaikštinėjo jis po savąjį kaimą ir žiūrėjo, kurią čia vietinių mergaičių pasirinkus. Pagaliau buvo dėl ko vyriokui ir pūstis, nes net patsai mūsų bažnytkaimio starša²⁾ su pagarba šnairavo i 300 metų carų viešpatavimo medali, kurs kybojo ant jo krūtinės, lyg koks žymiausias ordenas³⁾.

O rusiškai, bra, taip grevezėjo, kad mūsų vaitas⁴⁾, a. a. Baltanosis lėmė jam puikią ateitį.

Bet kas mūsų vyriokui toji „ateitis“, jei čia, po akimis Margių Magduté sukinėjas! Galų gale, be

¹⁾ Jefreitoris atitinka mūsų grandinį.

²⁾ „Starša“ Dzūkijoje vadino tuomet vyresnį stražniką (mūsų — milicininką).

³⁾ 1913 metais kai kuriems pasižymėjusiems kareiviams buvo dalinami 300 carų viešpatavimo medaliai (1613—1913 m. viešpatavo Rusijoje Romanovų giminė).

⁴⁾ Vaitas — viršaitis.

Žygiuojant tėviškės laukais.

(žiūr. „Kario“ 45 nr.).

Jurbarkas.

Pradingus Skirsnemunei, pasirodė Jurbarko bažnyčios bokštai. Miestelis nedidelis, bet jo apylinkių gražumas vilioja praeivių akis. Jo padaržemis banguoja Nemunas, kurs čia platus ir vandeningas, be jo dar Mituva bėga pro šalį.

Abipus jos šlaitai apaugę ažuolais ir beržais. Ant kairiojo Mituvos kranto riogso vokiečių sudeginti didžiojo karo metu kunigaikščio Vasilčiko rūmų griuvėsiai. Nors ugnies sunaikinti, bet savo puikumą, didybę vaizdžiai pasakoja. Rūmai apsupti dideliu sodu. Sodas aptvertas aukšta mūrine siena, lyg norėdamas pasislėpti nuo žmonių akių.

Vienas senelis pasakojo: „Didelis ponas buvo tas kunigaikštis Vasilčikas, kiek turtų, tarnų buvo pas jį. Apsitvėrė tvora, kad niekas į jo rūmus neįeitu, tik pro geležinius vartus galėdavai pamatyti, kas dedasi sode. Žiemą jis čia negyvendavo, kažkur, sako, miestuose uždavęs, tik vasarą atvažiuodavo. Puikus ponas buvęs.

Nebėr Vasilčikų, nei kitų krašto erkių, juos gyvenimas ir likimo tiesa išrovė, kaip svetimą augalą, kuriam čia nėra vietos.

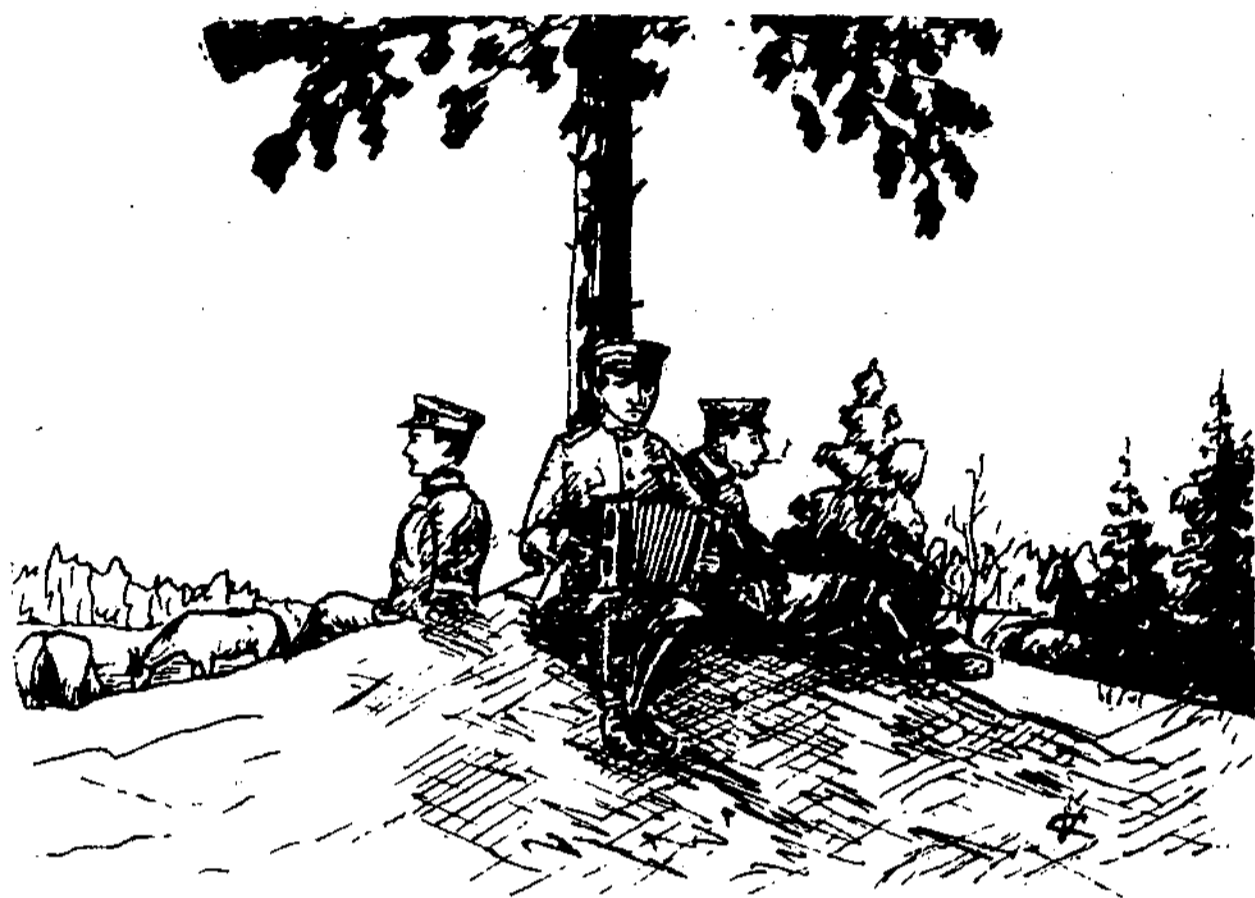
Dabar stovi dveji namai, kuriuos užima gimnazijos dvi klasės, mokytojai ir likę senieji dvaro tarnai.

Sodas visiems atdaras, visi jo malonėmis naudojasi; ir aš, kaunietis, pavydžiu jurbarkiečiams, turintiems tokį gražų sodą, didingai šnerantį prie sraunos Mituvos krantų.

Vaišės.

Daugumas gal žino Frenkelio alaus bravorą, kurs jurbarkiečiams gerai pažįstamas. Vaišingas

alaus bravoro savininkas papiginta kaina leido išgerti putojančio alučio. 2-ras eskadronas turėjo laimės sustoti poilsiui paties bravoro trobesiuose. Savininkas visiems parūpino patogią nakvynę ir daugumą širdingai pavaišino. Ilgai atmins gusarai malonias vaišes.

Klykauja smuikas su armonika...

Du eskadronai sustojo pušynėly prie Kalnėnu kaimo. Retas ir vertas ilgo prisiminimo šeštadienio vakaras. Pušynėly žlega kardai, skamba pentinai, toliau klykauja smuikas su armonika. Jau sutemus dar vis renkasi į pušynėlį apylinkės gyventojai pasigėrėti „savo vaisku“, kaip viena moterėlė pavadino.

Buvo tokios lažybos. Vienas gusaras, kilęs iš Jurbarko parapijos, vadui leidus, šeštadienio vaka-

jos dar, negi rasi pakelėje... porą karvių su neblogu kuinu, penkšimtę ir dvi kraičio skryni. Merga buvo kai pienas, Jono seniai pritarė, na tai ką čia ilgai galvoti? Prieš adventus ją čiupo ir pabaigė reikalą.

Ateinančio 1914 metų pavasario mūsų vyras visai nebojo, nes jėgų pas jaunuosius nemaža buvo, o Jonuko jaunesnis brolis Petriukas (dabar kariuomenėje puskarininkis), nors per galvą dar raitėsi, bet vis tiek neblogas buvo ūkyje „prieauglis“ — ypač dar, kad mūsų učiliščą⁵⁾ baigė su pagyrimu.

Pavasario sėją Geruliai atadrožė „za pani brat“, kaip sakydavo šuniškių ponas, mūsų upelio šlaitai marginos visai pusėtina žole, žiemkenčiai gražiai rodės, kaimenėlė išputo, arkliukų oda tik blizgėjo.

Tik staiga žydai pradėjo šnekėt: — karas sako būsiąs, ruskis su pruskiu sukibsiąs! Šnekėjo — tešneka, o tu, žmogau, žiūrėk, iš ko duoną valgai...

Nušienavo žmonės neblogai ir džiaugėsi bene pavyks ir nusirugiauti. Kalbos gi vis nesiliovė ir nesiliovė: jau net ir patsai Jonas rūpintis pradėjo.

Tik staiga, vieną sekmadienį, kai grįžę iš bažnyčios vyrai rengėsi kopūstų pasrėbti, atlėkė be žado Petriukas ir „davai“ rėkti: „Jonai — bilizacija!“⁶⁾.

— Kuris čia biesas, sako Jonas, bilizacija? Kas tau apie ją pasakojo? — Bet vėliau atėjo dar keletas vyrų, ir tada aiškiai visi suprato, kad kažin kas bus. Bobos žliumbt, vaikai rėkt — vos vos į naktį nusi-ramino.

O rytdieną? — Rytdiena buvo trumpa ir jam — sveikam namie paskutinė...

Bet ką čia aš už jį pasakosiu. Paklausykite jo paties liūdno nuotykių, kuris mums ateičiai neblogai patarnaus. Juk tas pats Jonas ir šiandien dar tebegyvas. Turi jis apie 40 metų, bet nelaisvės ir skurdo žymės paliko jame nemažą žymių. Kartais, iš pypkės patraukęs, jis sunkiai krekeria, o kartais, giliai atsidusęs, už krūtinės susigriebia...

III.

— Tai ką čia jum, pons karininke, ir bepasakosi? Rytvakarą, kaip girdėjot, atsidūriau pas voinską⁷⁾, o paskui nepraėjo nė dienos, kai su šineliu, batais, maišiuku išigrūdau vagonan ir... važiauvau.

Velniai tepaima tą ruskių vainą ir jų parėdkus⁸⁾.

⁵⁾ Učilišča — liaudies mokykla.

⁶⁾ Bilizacija — mobilizacija.

⁷⁾ Voiskas — karo srities viršininkas — komendantas.

⁸⁾ parėdkai — tvarka.

re nuvyko į savo namus. Eidamas į namus sutiko pažįstamą merginą, kuri nežinojo, kad gusarai atvyko į Jurbarką. Tos merginos mylimasis irgi buvo gusaras, kurs jau ilsėjosi Kalnėnų pušynėly, ar šoko su jurbarkietėmis suktnį.

— Julyte, ar nori šįvakar pamatyti savo Juožą?
— klausia gusaras merginą.

— Kur gi ji matysi, jis dabar Kaune, o atostogu kaip buvo, dar nepraėjo mėnuo, — kalbėjo mergina, — šelmis, klausia: ar nori pamatyti?

— Be juoko, galiu kirsti iš statinės alaus, tvirtino gusaras, — kad šįvakar galiu tamstai parodyti Juozelį, ir dar ne vieną, o su žirgu.

Parauodo mergina, pamastė ir tarė:

— Gerai, aš dvi statinaites alaus tau pastatysiu, jei tuojau nueisiva pas Juožą.

— Eiva. — Abu šnekučiuodami po pusvalandžio nuvyko į pušynėlį, kur jos mylimas Juozelis nuširdžiai šnekučiavo su Kalnėnų merginomis. Nustebo Julė, pamačiusi Juožą šalia savo žirgo bestovintį, o gal ir dėl merginų. Juozas apsidžiaugė ir teisinosi, kad negalėjęs jos aplankyti. Po valandėlės Julytė paliko Juožą berymantį ant Mituvos kranto, kurs gal galvojo apie rytdieną ir Julytės pakvietimą apsilankyti jos namuose.

Pilka ir raudona.

Išvykom iš Jurbarko, žmonių lydimi. Tai buvo rugsėjo 16 d. Gražus sekmadienio popietis, taip smagu joti. Tik tas gali įsivaizduoti ir suprasti tą grožį ir malonumą, kuri teikia jojimas tokią dieną, su linksmomis draugais; kurs jojo be kilpų, valė bėri ir ilgą valandas buvo arklidės dežuru.

Netrukus, linksmi bejodami, išvydom Smalininkų miestelį. Ant Nemuno kranto gražūs ir tvarkingai išsirikiavę namai. Apylinkės vaizdas pasikeitė; užpakalyje paliko pilksermėgės pirkios,

Ir sutiko savo Julytę...

čia tu grūdies, kaip neraliuotas gyvulėlis nešvariame kiauliniame vagone, lauki kur tave nutrenks, dairais po stoties kaminus, kaip patrakęs... Na, šiaip taip nuo savųjų atsibraklinęs, važiuavau... Girdi, gausime paskyrimą į Volžską pulką, su juo danginsimės kažkur už Varšuvos⁹⁾. — Na, manau sau, Jonuk, dabar tau tikrai baigta: supūsi kur nors lenkų žemėje...

Dūšioje, ar žinot, taip liūdna, kad net akys šlampa. O čia tų nebūtų pasakų gyva bala. Stotyse činauninkai¹⁰⁾ ir apicieriai¹¹⁾ lakioja, kai pakrikę Samuolio bitės pavasaryje, saldotai¹²⁾ rūko makorkines bankrutkas¹³⁾, čirkši pro dantis seilėmis ir krapšto pakaušius, kas sau bedūmodamas. Viename vagone pasigirdo duslūs armonikos balsai, truputį paspiegė ir traukinio bildesyje pasismaugė... Stotyse kimšte prikimšta šinelių, ešelonų, o visur lermas, klegėsysis: vienu žodžiu — pragaras!

⁹⁾ Matomai kalba eina apie 109 pėst. Volgos pulką, kuris 28 divizijos, XX korpo sudėtyje skiriamas buvo vadinamon IV armijon, kuri veikė Varšuvos pietuose — Ivangorode.

¹⁰⁾ Činauninkai — valdininkai.

¹¹⁾ Apicieriai — karininkai.

¹²⁾ Saldotai — kareiviai.

¹³⁾ Bankrutka — cigaretas.

Dieną pavažinėję sutikome savąjį pulką ir su geležinkeliu atsisveikinau. Pulke, žinot, kaip pulke. Greitai patekau į rotą¹⁴⁾, gavau burliokų odeleniją¹⁵⁾ ir nužygiavom. Klausiuos vienur kitur, ar tikrai mus siųs Varšuvon, nes pėsčias negi eisi šimtus mylių, bet tuojau paaikėjo, kad Varšuvon neisim, o nukreips mus Lietuvon: girdi, mūsų divizija skirta su prūsais muštis¹⁶⁾.

Ir tiesa, vos tik Žolines mūsų žmonės švesti pradėjo, kai atsidūrėmė... Znavykuos. Nors mes, džūkai, retai toliau Marijampolės užsukdavom, tačiau ne tik apie Vilkaviškį, bet ir apie Naumiestį teko girdėti. Sako, čia miręs mūsų garsus rašytojas Kudirka.

Taigi einam, bra, per lietuviškas vieteles, nejaukumas širdį graužia, o čia galų nesugaudysi: nežino žmoneliai, ar čia jantai kirsti, ar bėgti, kur akys veda. Pasienis jau apdegęs, laukuos atsirado tremtinių: vienu žodžiu Dievo rykštė.

Kaip ten bebuvu, antrą ar trečią po Žolines dieną perėjom Prūsų sieną ir prasidėjo... tikroji velniava. (Bus daugiau).

¹⁴⁾ Rota — kuopa.

¹⁵⁾ Odelenija — skyrius.

¹⁶⁾ Tikrai, ne tik divizija, bet ir visas XX korpas veikė Rytprūsioose.

o prieš akis tarp medžių paskendę buvo matyti raudoni mūrinių namų stogai.

Ir be parašų, be paaiškinimų buvo matyti, kad toje raudonų stogų šalyje yra kažkas gera, gražu, rūpestinga. Ten tuose soduose, po tais raudonais stogais, už baltų sienų, gyvena darba ir rūpestingumą mylįs žmogus, kurs viską gavo iš žemės, ką tik ji galėjo duoti. Gražūs, geri plentai, keliai, dailiai iškasti grioviai kažkaip paslaptinai šneka, kad tai darbo pelei — žmogui atėjo pagalba per tuos plentus, per telefonų vielas, tekėjo grioviais, o sulaukęs paramos, darba ir žemę pamilęs žmogus, dabar socialiai gyvena.

Tokios mintys kilo, matant prieš akis Mažąją Lietuvą, joiant pro jos gražius vienkiemius ir širdingai mus sutinkančius brolius.

Po šešių šimtų metų verguvės, po šešių šimtų metų atidalinimo, mes vėl susitikome, ir broliškai rankas paspaudėme. Mūs niekas nebeišskirs. Mes ir jūs, verguvėje užgrūdyti, už laisvę dirbsime ir, jei reikės, gyvybę aukosime. Jūs per šešis šimtus metų, būdami kitokios kultūros sąlygose, kitokiais ta-

kais eidami, medžiaginiaus turtais mūs pralenkėt, nes mes skaudžia ir tamsybės replių spaudžiamą verguvę nešėme.

Dabar mes atnešime savo dvasios turtus ir, sukrovę savo ir jūsų išteklius, per mūsų bendrą langą — Klaipėdą, sieksime skubiai žengiančius vakarus, kad juos paviję ir pralenkę būtumėm mes: **sau lietuviai.**

Pabaigos žodelis.

Jojam, sutinkami ir palydimi, jautėme žmonių — mūsų tėvų, brolių širdingumą, jų meilę. Ir, matydamas jų meilę, bendrąją džiaugsmą, argi gali ir pats nesidžiaugti. Nutari sau širdyje, kad už šituos mylimuosius žmones, už klonius ir kalvas prakaitu ir krauju aplaistytas, drąsiai gyvybę paaukotum, jei priešai šelintų į tas brangias vietas. Ir mūsų tėvai ir visi žino mūsų pareigas ir pasišventimą, ir už tai reiškia savo širdingumą. Tą matydami įvairūs gyvenimo nedakepėliai, kurie drįsta spiauti į kilnų šalies gynėjo uždavinį, turėtų, kol nevelu, susiprasti.

V. p. Dovydenas.

Nespiaudykite ne vietoj!

Žmogaus brangiausias turtas yra sveikata. Kai žmogus sveikas, tai jis yra patenkintas, linksmas ir kupinas gyvybės. Bet kai tik jis suserga, tai tuojau pasikeičia. Jam viskas atrodo bloga, jis gyvenimu nepatenkintas ir skundžiasi savo likimu. Šių dienų medicinos mokslas nurodo daug būdų, kaip apsaugoti savo ir kitų sveikatą. Sveikata — brangesnė už auksą! — ši tiesa yra visų pripažinta. Ypač tą tiesą perėmė didžiųjų valstybių karo vadovybė. Pavyzdžiui, Amerikos ir Anglijos kariai pasižymi gera sveikata. Šios valstybės deda daug pastangų, kad kiekvienas jų karys pirmučiausia būtų sveikas. Minimam tikslui pasiekti griebiasi įvairių priemonių. Jų kariuomenėse yra privalomas dantų valymas, burnos plovimas, o japonų kariuomenėje įvesta net privalomas akių plovimas rytais ir vakarais. Šių valstybių pavyzdį sekti pradėjo ne tik Europos valstybės, bet ir Azijos, pav.: Turkija, Persija ir Kinija, kur net pati mintis apie švarumą ir higieną atrodė ne tik neįvykdoma, bet tiesiog juokingas dalykas.

Mums visiems yra gerai žinoma, kad kiekvienas pilietis, kokias tik jis pareigas eitų, prisideda prie valstybės sienų gynimo. Taip pat gerai žinome, kad svarbiausia jėga pastatyti prieš priešą — yra kariuomenė. Bet čia dar nereiškia, kad vien tik kariuomenės, kaip ginkluotos jėgos, yra pareiga nuolat būt pasiruošusiai ginti valstybę. Ir paprastas fabriko darbininkas, ūkininkas, inteligentas — visi jie prisideda prie to darbo. Tuo būdu ir visiems lygiai yra statoma viena būtina sąlyga — būti sveikiems. Todėl dabar panagrinėsime, kiek žalos atneša visuomenei tie nesusipratę žmonės, kuriems spiaudymas, kur pakliūva, atrodo toks menkas dalykėlis.

Ne vienam, tur būt, pasirodys keista ir pasakys, ką čia bendro turi valstybės sienų gynimas su spiaudymu. Kas čia tokio, jeigu nusispioviau kur pakliūvo — nusispiovei ir tiek. Bet įsigilinus į šį klausimą pamatysime, kiek žalos patirta iš tokio menko dalyko, kaip skreplių mėtymas ne vietoje. Ne visi žino, kas slepiasi tose skreplėse, kurios be atidos yra metomos gatvėse, kambariuose, kinuose, kareivinėse ir t.t.

Energingomis priemonėmis, pabaudomis vokiečiai ir prancūzai atratino savo piliečius nuo šio žalingo papročio. Nei prancūzas, nei vokiečiai, nei anglas dabar nesispiaudo gatvėje. Charakteringa dar paminėti rusus. Prieš didįjį karą Vokietijos kurortuose visur buvo iškabinti parašai vien tik rusų kalba: — „Prašoma ant grindų nespiaudyti“, kai tuo tarpu kurortuose buvo įvairių tautų žmonių.

Šis negražus ir žalingas sveikatai paprotys yra įsigalėjęs ir pas mus. Spiaudomės, kur pakliūva, visi: kariai, valdininkai, ūkininkai ir t.t.

Spiaudymas yra pats patogiausias būdas platinti įvairias ligas, pav., džiovą, influenciją, garsiąją „ispanką“ ir kt.

Jeigu mes paseksime kokios nors tuberkuliozo bacilos

kelią, pakliuvusios į plaučius, tai pamatysime, kad tuo keliu pirmučiausia buvo mūsų kvėpavimo organai. Džiovos bacila, kvėpuojant, pakliūvo į plaučius, ten įsitvirtino ir pradėjo dirbti savo pragaištingą sveikatos ardymo darbą.

Tik viename ligonio spiūvyje yra keletas milijonų bakterijų — džiovos nuodų. Džiovos bacila yra labai gaivi. Ji paprasta akimi nematoma, apdengta ypatinga vaško plėvelė, kuri ją saugoja nuo šalčio ir šilimos. Tuberkuliozo bacila, kartu su seilėmis pakliūvusi ant grindų, nemiršta. Seilės išdžiūsta, o bacilos, susimaišiusios su dulkėmis, dar ilgai būna gyvos. Kai tik jos pakliūva, kartu su dulkėmis, į žmogaus arba gyvulio plaučius, tai jos tuoj pradeda gyventi: atsigaišina ir dauginasi.

Vienas iš žymus prancūzų mokslininkas padarė tokį bandymą. Nedideliame kambaryje pakabino žiedų ir ant jų patupdė keletą papūgų. Taip pat minėtame kambaryje padėjo keletą narvelių su jūrų kiauliukėmis. Pagaliau kambaryje gausiai išmėtė surinktas džiovininkų skreplės. Kada skreplės išdžiūvo, tai jis, paėmęs šluotą, pradėjo „negailėstingai“ valyti kambarį, sukeldamas kuo daugiausia dulkių. Vėliau neatsižvelgiant į tai, kad papūgos ir kiauliukės buvo su kaukėmis, mokslininkas rado pas jas daug džiovos bacilų. Vėliau iš šių bacilų pasireiškė tikros džiovos pažymiai...

Mokslas apie džiovos platinimą ypač pabrėžia koki svarbų vaidmenį vaidina spiaudymas ne vietoje ir kad šis būdas yra vienas lengviausių dauginti džiovininkų skaičių. Kultūringos tautos senai paskelbė kovą ir tebekovoja prieš šį žiaurųjį priešą — spiaudymą ne vietoj. Vokiečiai išrado net tam tikrą mašiną plauti gatvių grindinį. Ši mašina ten ne tik plauna gatvės bruką, bet dar uoliai trina jas šepetiu, kaip gera namų šeimininkė stalą.

Ar mes kovojam su spiaudymu ne tik gatvėse, bet ir namuose, kareivinėse, viešose vietose ir t.t.?

Žinoma, kovojam! Visur mes matome užrašus: „Spiaudyti ant grindų draudžiama“, bet retas kuris šios taisyklės prisilaiko. Žiūri į užrašą ir spiauna, kur jam patinka. Visai tokiam ir į galvą neateina, kad jis tuo daro didelį nusikaltimą ir sudaro pavojų ne tik savo, bet ir artimųjų sveikatai.

Kareivinėse reiktų griežtai prižiūrėti, kad visur būtų spiaudyklės su smėliu ar su tam tikru skystimu. Reikia paskelbti griežtą kovą ir sekti tuos karius, kurie turi paprotį spiaudyti ne tik kambariuose, bet ir tose vietose, kur susirenka žmonės, pav.: klūbe, kine, traukiniuose, autobusuose ir kt.

Kariai ypatingai turi griežtai ir energingai kovoti prieš šį, visais atžvilgiais kenksmingą, paprotį ne tik kareivinėse, bet ir vėliau, kada jie grįš į kaimą.

(Rašydamas šį straipsnelį iš dalies naudojausi d-ro Levenbergo brošiūra rusų kalba „Ką turime žinoti, kad būtumėm sveiki“).

ŠVENTOS EISENOS.

(Ištrauka iš mūsų bendradarbio poemos „Anykščių šilelis“).

Pakilo
Pušyno Gėdimino kalnas
Ir žengia.
Nubudo ir Žvėrynas —
Ir gražiai žvengia.

O ties pušų
Vilkmergės keliu
Pabudo pušys.
Tikros pušys.
Pirma viena,
Tuoju kita,
Trečia
Dešimts,
Šimtas,
Tūkstančiai.

O per pušis ir gatvės,
Sako,
Dūkstančios.
Vis šūkis,
Ir šūkis
Vis sušukstančios: —
Gana!

Ir eina jau gatvėmis
Visos pušyno bažnyčios.
Pirma eina
Aušros ir vartų bažnyčia.
Ir antra
Skambina varpais taip: —
Šventa,
Šventa,
Šventa,
O!
Pranciškonų varpinyčia...

Ir eina visi vienuolynai,
Ir eina visos bažnyčios: —
Švento Jurgio bažnyčia,
(Peršoko per Kačergos upelį)
Švento Igno bažnyčia,
Švento Mikalojaus bažnyčia,
Švento gi Mykolo bažnyčia,
Švento Jono bažnyčia,
Onos šventos bažnyčia,
Švento Kazimiero bažnyčia,
Šventos Trejybės bažnyčia,
Ir pati Šventoji Katedra.

Visi
Vienuolynai (vyrų):
Benediktinų,
Pranciškonų,
Karmelitų,
Bazilionų bažnyčia,
Augustinų,

Spaso cerkvė
Su Polocko keliu
Ir sinagogų keliasdešimt kerčių...

Kirchos ir
Moterų skaistūs vienuolynai
Eina ir eina!..

Ir visos gatvės
Išsina jau gatvėn: —
Totorių,
Vilniaus,
Trakų,
Švento Igno,
Rudnikų,
Lydos,
Trakų kelias
Ir visi kiti dideli traktai...

O Anykščių pušys
Su bažnyčioms,
Su vienuolynais,
Su varpinyčioms
Krypuoti krypuoja
Dideliausiais šuoliais —
Pirmyn ir pirmyn!

Klausosi apskritasis bokštas: —
Kaip trata ir tarška
Žiogiukų kulkosvaidžiai: —
Cik - cag - cak
Tak - tak - tak
Džiak - džiak - džiak...
Ir pirmisiais lekia
Pavilnės krantais
Vilkų, vilkelių kariai
Meškų kariai,
Laukų ir miestų,
Kaimo ir grytelių kariai, kariai, kariai...
Ir staiga
Skelbia pati katedra:
Visiems praeiti
Pro Gedimino kalną.

Juozas Žengė.

100 dienų kelionėje. *)

Kuris nėra keliavęs, tai, mano nuomone, nėra dar gyvenimo matęs. Niekur ir niekadės tokio skirtumo nepatirsi, kai keliaudamas: čia jauties linksmas, laimin-

Esperantininkas keliautojas Antanas Paškevičius. Pervažiuojant Lietuvos - Latvijos sieną.

gas, čia vėl apleistas, nusivylęs. Tuo būdu, naudodamasis vasaros atostogomis, apžergiau savo „FN“ motociklą ir sudiev Kauno dulkėms.

Mano kelionės tikslas buvo esperanto kalbos pagalba garsinti Lietuvą užsieny. Kelionei lėšų užsidirbau, rašydamas straipsnius į užsienių laikraščius. Per 100 kelionės dienų nuvažiavau su viršum 1600 klm. ir aplankiau vienuolika valstybių. Suomijoje pasiekiau Žiemų ledynuotąjį vandenyną, o vakaruose — Paryžių. Keliauti pradėjau pirmučiausia per Latviją, važiuodamas Jonišio - Rygos plentų. Už Mintaujos teko pervažiuoti didžiojo karo fronto juostą: ten viskas buvę išgriauta, miškai išskinti ir tarp medžių šakų, betono bei žemių primaigyta spygliuotų vielų, bet dabar ten jau baigiama laukai lyginti; miškeliai vėl žaliuoja, ir praeivio akį veria latviško stiliaus, naujų geltonų plytų, trobos.

Kelionėj iš Rygos į Valmierą teko pervažiuoti plotai po 20 ir daugiau kilometrų, kur niekas negyvena, tik vėjas smiltis nešioja ir kadugių krūmai dunkso. Artėjant į Estiją vėl prasideda dirbama žemė ir didėja miškai. Estija savo gamta, žmonių papročiais ir jų būdu yra labai panaši į Lietuvą. Atvykus į Tartus, mieste susidūriau su einančiu žmogum ir susižeidęs turėjau sirgti 8 dienas. Labai buvo sunki kelionė iš Tartų į Taliną. Tai buvo ne važiavimas, bet tiesiog šliaužimas,

nes visa kelią išsiskėtęs vilkau kojas. Mat, Estijoje visai nėra plentų. Tuo būdu, palijus, minėto krašto molio žemės keliais motociklu važiuoti yra didelis vargas.

Taliną pasiekiau, būdamas visai nebepanašus į žmogų. Net ir antakiai buvo kalkėmis ir moliu aplipę. Nelaimė, pavėlavau, nes garlaivis jau ką tik buvę išplaukęs. Teko laukti kito garlaivio. Vokiečių prekių laivu „Strasburg“ pasiekiau Kotką. Vargais negalais be pinigų (lietuviškų litų provincijos bankai nomaino), per akmenis ir bedugnes, kalnų plyšius (kur kelias kaip gyvatė rangosi), pakalnes, uolas pasileidau motociklu. Apskurdusios pušys dengia kelią, kurio, toliau kaip dvidešimt metrų, priešaky nieko nematyti. Tokiu keliu atvažiavau į Helsinkį (Suomijoje). Iš Helsinkio važiavau atgal į rytus, per Lahti į Vypurį. Netoli Lahti paslydau, pervirtau ir taip susiplėšiau kelnes, jog dienos metu negalėjau pasirodyti mieste. Palaukiau ant kapinių kol sutemo ir vakare įvažiavau į miestą. Bet vėl vargas! 8 viešbučiuose išgirdau tą patį atsakymą: „Ei ollä vappa“ (nėra laisvo). Susitvarkęs kelnes poli-

*) Čia dedame įspūdžius A. Paškevičiaus, vieno mūsų buvusių 1919 m. partizanų. Kautynėse su bermontininkais prieš granata buvo sužeistas į dešinę ranką, kuria ir dabar dirbti negali (rašo kairiąja ranka). Minėtas asmuo yra įžymus esperantininkas ne tik Lietuvoje, bet ir užsieny. Kasmet vasarą jis praleidžia bekeliaudamas po kitas valstybes ir lankydamas savo kolegas esperantininkus. Jis yra pamėgęs klajoklio gyvenimą ne vien tik dėl savo smagumų, bet turi ir kilnesnių tikslų — esperantininkus ir kitus supažindinti su Lietuva ir jos siekimais. Yra pasitaikę jam užsieny susitikti su lenkų esperantininkais ir viešai (pasaulio esperantininkų akivaizdoj) susikirsti su jais Vilniaus klausimu. Tai yra nepaprastas ir mažai kieno tesuprantamas asmuo. Paskutiniu laiku, norėdamas užsienį supažindinti su lietuvių literatūra, verčia į esperantų kalbą kai kurių lietuvių rašytojų raštus ir rūpinasi esperantų kalba išleisti gausiai iliustruotą apie Lietuvą knygą, kurią, važinėdamas po pasaulį, platintų. Lapkričio m. 20 d. A. Paškevičius su žurnalistu M. Šalčium motociklu išvyko į Azijos ir Afrikos kraštus. Iš savo kelionės įspūdžių pažadėjo rašinėti į „Kari“ ir kitus laikraščius.

(Redakcijos prierašas).

Latvių dail. A. Annus.

Laivų statomosios dirbtuvės.

cijos kambary, apsilankiau galingoje Lahti radio stoty ir pasilipęs į bokštą 150 mtr. aukščio ilgai stebėjau tūkstančiais ežerų, žibančių nuo saulėleidžio šviesos. Ežerų paviršiai buvo išmarginti salų salelėmis. Atvažiavus į Vypurį, mane sutiko Suomijos motociklistai. Vaisino ir patarė pasivažinėti po kaimus, kad galėčiau geriau susipažinti su Suomijos kaimiečiais. Visą dieną klaidžiojau po Suomijos miškus, ežerus ir granito trupinius. Žodyno pagalba galėjau visur be vargo susikalbėti. Privažiavau Imatros krioklį. Ant verdančio dulkstančio Valinkoski kranto akmenų išraižiau savo monogramą ir ilgu, siauru, pačios

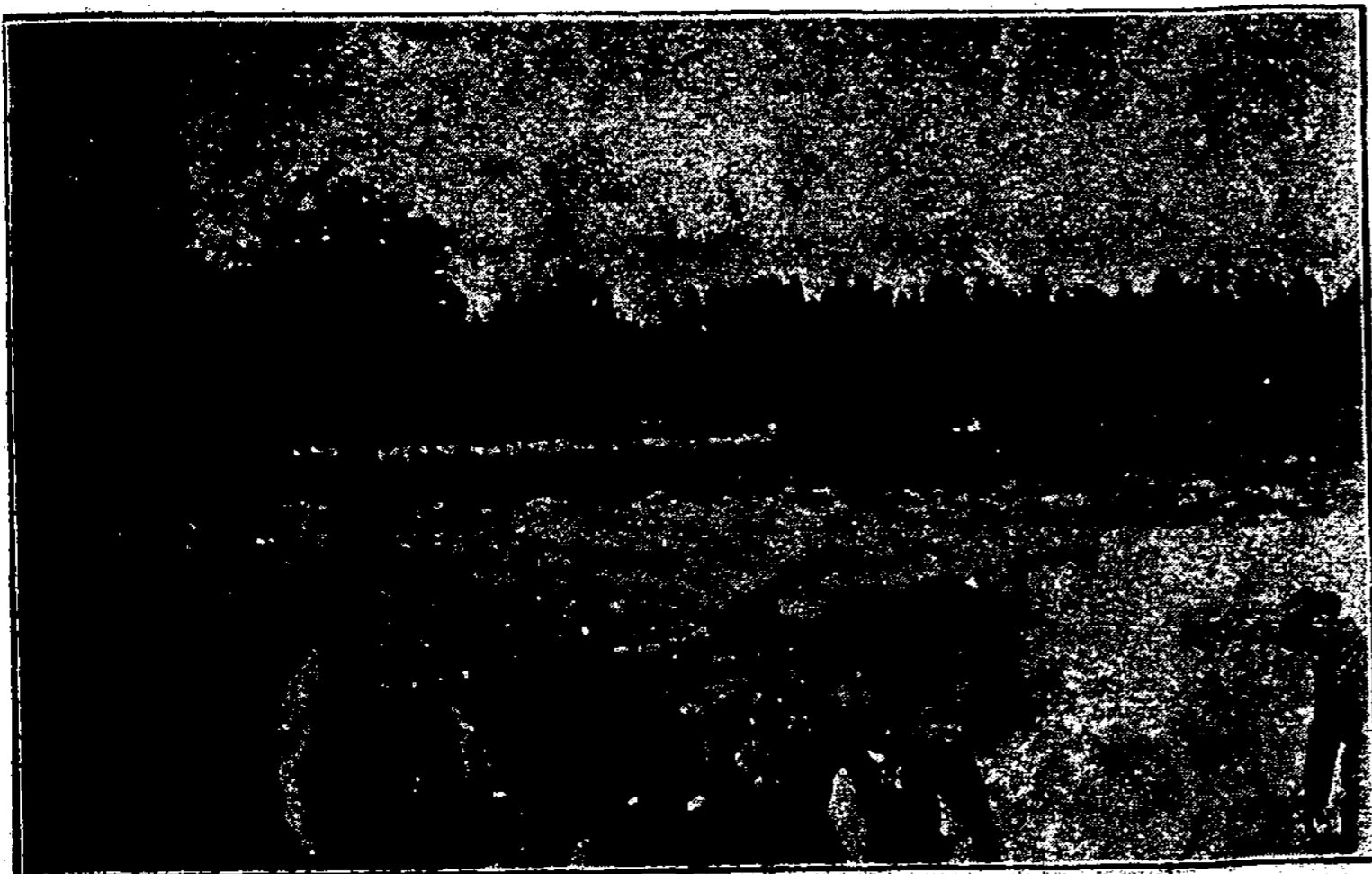

Talino miestas (Estijoje).

Estijos tipai tautiškuose rūbuose.

gamtos nutiestu pylimu, tarp dviejų Punkaharjū ežerų, pasiekiau žiemų „Veneciją“ — Savonliną. Čia užtrukau ilgiau, nes mano pinigai buvo visai išsibaigę ir iš klajoklio keleivio pasidariau „plunksnagraižiu“. Darbas sekėsi ir markės šimtinėmis skaičiais. Užsidirbęs lėšų, vėl pradėjau keliauti. Pravažiavęs tūkstančius ežerų ir salų salelių, pasiekiau Kuopio. Čia iš keleivių bokšto „Puijo“ matomas gamtos vaizdas buvo tiesiog žavingas. Jo aprašyti negalima. Jei pasakysiu, kad iš ten matyti 47 ežerai ir per šimtą salų salelių, apaugusių miškais, tai to dar bus maža. Ant „Puijo“ gali sėdėti metus ir tai atrodys tik viena minutė. (Bus daugiau).

Lietuvių ekskursija prie Imatros krioklio (Suomijoje).

Suomija. Popiermalkių sandėtis Enso fabrike.

Mokykla ir kariškas paruošimas.

Mokyklinis amžius — žalioji jaunystė; septynių aštuonių metų vaikas atiduodamas mokyklos globon. Joj moko, kol suauga vyru. Mokykla tai antri vaiko tėvai, kurie moko vaiką doros, šviesos ir duoda pamatą būsimajam jo gyvenimui. Mokykla taip pat rūpinasi jaunuolių kūno sveikata, be kurios ateities gyvenimas neįmanomas. Bet tenka padejuoti, kad mūsų mokyklose fizinis lavinimas labai žemai pastatytas. Kūno kultūros pamoka — pati paskutiniausioji; gimnastikos įrankių daugelis mokyklų visai neturi, o kurios ir turi, tai visai mažai — pačius paprasčiausius. Mokiniai per gimnastikos pamoką laisvai sau žaidžia kas ką prasimano, o tinginėlis gūrinėja kartais nieko neveikdamas. Taip pat netenka paskaityti tų paprastų laisvų žaidimų, kurie atliekami nors ir mokytojui prižiūrint, tikru fiziniu lavinimu, nes paprastas bėgiojimas ar šokinėjimas tų pačių mokinių už mokyklos sienų yra plačiau praktikuojamas.

Daugel, todėl, mokinių, baigę gimnazijas, nedirbdami jokie sunkaus fizinio darbo, yra fiziškai labai silpni ir prie tokių greit gali prikibti kokia nors liga, pav., džiova, prieš kurią silpnai fiziškai išauklėtam jaunuoliui bus sunku atsispirti ir kuri gali užkirsti tolimesniam mokslui ar net gyvenimui kelią. Nieko čia kol kas negalime kaltinti, prikišant apsileidimą ar ką kitą, čia tas pareina nuo įvairių aplinkybių, kurios, reikia tikėtis, ateity bus prašalintos ir mūsų mokyklų auklėtiniai plačiau galės savo kūną lavinti.

Įvedamasis kariškas paruošimas mūsų mokyklų auklėtinius jau ims stropiau fiziškai lavinti: čia mo-

kys, be paprastos ritmiškos gimnastikos, kariškos mankštos, kuri reikalauja daugiau energijos, daugiau jėgų. Jaunuoliai, sistemingai lavinami, išaugs tvirtais vyrais ir bus geri tėvynės gynėjai. O dabar daugybė mokinių, baigę gimnazijas ir besimokantieji universitete, nemoka net gerai dešinėn, kairėn pasisukti, o kas bus kai reikės eit tėvynės ginti?

Karinio paruošimo tikslas ir yra mūsų mokyklų auklėtinius sveikai fiziškai lavinti ir ruošti tinkamai atlikti savo kario pareigą.

Mes, mokiniai, iš savo pusės laukiame greičiau įvedant mūsų mokyklose būtino kariško paruošimo pamokų, kurias savo šventu pašaukimu tėvynei tarnauti, aktingai lankysime ir vieningai stengsimės patenkinti visus mūsų kariško paruošimo mokytojų reikalavimus.

Mes, naujoji karta, parodysim lenkui, kad Vilnius buvo mūsų nuo amžių ir bus!

Mokinys *Jonas Velička*.

10,000 amerikiečių į Lietuvą.

Sąryšy su Did. Liet. Kun. Vytauto jubiliejumi kitamet žada mus aplankyti didžiausia mūsų užjūrio brolių ekskursija. Jau trečdalis jų, būtent, 3.000, yra užsirašę į garlaivį „Lithuania“, kuris skiriamas specialiai turistams.

Daugelis mūsų turės laimės pasimatyti su savo giminėmis ir pažįstamais.

Šiuo metu iš amerikiečių lietuvių pusės pastatytas labai malonus reiškinys. Vis plačiau jie domisi savo tėvyne Lietuva ir daugiau reiškia jai palankumo.

Mūsų laikinąją sostinę labai dažnai aplanko įvairių provincijos mokyklų ekskursijos. Čia matome Anykščių vidurinės mokyklos ekskursiją prie Kauno pilies griuvėsių.

Ši ekskursija, apžiūredama Kauno įdomesnes vietas, aplankė šarvuotųjų rinktinę ir aviaciją. Jauniems ekskursantams ypatingo įspūdžio paliko tankai.

Karininkų pakėlimai.

Sąryšy su kariuomenės šventė Respublikos Prezidento aktais pakelti į aukštesnius laipsnius šie karininkai:

Iš pulkininko į generolo leitenanto laipsnį vyriausiojo štabo viršininkas Kubiliūnas, vyresniškumu nuo 1922 m. sausio mėn. 25 d.

Generalio štabo —

Iš pulkininko leitenanto į pulkininko laipsnį pakelti I karo apygardos štabo viršininkas Kazys Tallat-Kelpša, ein. II karo apygardos štabo viršininko pareikas Juozas Lanskoronskis, ein. 2-jo artilerijos pulko vado pareigas Justinas Kibirsktis, aviacijos viršininkas Stasys Pundzevičius.

Iš majoro į pulkininko leitenanto laipsnį pakelti generalio štabo valdybos III skyriaus Kazys Grinius, ypatingų reikalų karininkas prie Vyriausiojo štabo viršininko Vaclovas Žadeika.

Iš kapitono į majoro laipsnį pakelti generalio štabo valdybos III skyriaus Vladas Karvelis, aviacijos štabo viršininkas Juozas Narakas.

Pėstininkų —

Iš pulkininko leitenanto į pulkininko laipsnį pakelti vyriausiojo štabo administracijos valdybos viršininkas Jonas Mačiulaitis, ypatingų reikalų karininkas prie krašto apsaugos ministerio Vladas Brazilevičius, 2-jo pėstininkų pulko vadas Julius Čaplikas, 5-jo pėstininkų pulko vadas Juozas Vidugiris, 8-jo pėstininkų pulko vadas Albertas Liutermoza, aukštųjų karininkų kursų Vincas Vitkauskas

Iš majoro į pulkininko leitenanto laipsnį pakelti Vyriausiojo štabo spaudos ir švietimo skyriaus Vytautas Steponaitis ir Jonas Laurinaitis, vyriausio štabo pensijų skyriaus viršininkas Juozas Katinskas, ypatingų reikalų karininkas prie vyriausio štabo viršininko Vladas Žutautas, II karo apygardos štabo Liudas Šimonėlis ir Stasys Bendikas, 2-jo pėstininkų pulko Jonas Josiukas, 8-jo pėstininkų pulko Pranas Kabaila, tiekimų valdybos Romanas Bukevičius ir Andrius Pridotka, kariuomenės intendantūros Jonas Milašis, šaulių sąjungos viršininkas Mykolas Kalmantas, šaulių sąjungos Jonas Bužinskas

Iš kapitono į majoro laipsnį pakelti krašto apsaugos ministerijos juriskonsulto padėjėjas Antanas Urbelis, vyriausio štabo spaudos ir švietimo skyriaus Juozas Balčiūnas, 2-jo pėstininkų pulko Mikas Repšys, 5-jo pėstininkų pulko Pranas Budraitis, 9-jo pėstininkų pulko Antanas Civinskas, aukštųjų karininkų kursų Jokūbas Volodkevičius, karo mokyklos Antanas Raudonikis, kariuomenės teismo Vincas Gurevičius ir Kazys Rudminas, kariuomenės intendantūros Kazys Pažemeckas, karo invalidams šelpti komiteto reikalų vedėjas Serijus Bukevičius, Kauno miesto ir apskrities komendantūros Justinas Kuncaitis.

Iš vyresniojo leitenanto į kapitono laipsnį pakelti Kauno miesto ir apskrities komendantūros Vincas Valteris, Ryšių bataliono Jokūbas Januševičius, generalio štabo valdybos I skyriaus Kazys Starkus, generalio štabo valdybos III skyriaus Alfonsas Jančys, generalio štabo valdybos karo topografijos skyriaus Antanas Kučinskas, vyriausio štabo spaudos ir švietimo skyriaus Petras Jakštas, I karo apygardos štabo Stepas Žukaitis, II karo apygardos štabo Jurgis Dragunėvičius, III karo apygardos štabo Antanas Biknaitis, 1-jo pėstininkų pulko Vytautas Buragas, Jonas Lapinskas, Bronius Karevičius, Pranas Jodelis, Antanas Rūgys ir Juozas Listopadskis, 2-jo pėstininkų pulko Ašsenius Borchertas ir Povilas Kaladė, 4-jo pėstininkų pulko Jonas Stakionis, Kazys Pranckevičius ir Petras Inickas, 5-jo pėstininkų pulko Petras Šlekys, Vincas Skaržinskas ir Antanas Tamulevičius, 8-jo pėstininkų pulko Ignas Povilavičius ir Petras Sargelis, 9-jo pėstininkų pulko Mikas Urniežius, Motiejus Naujokas, Jonas Brizgys, Antanas Špokevičius ir Vladas Baršauskas, kariuomenės teismo Antanas Gruodis, kariuomenės intendantūros Zigmantas Rumša ir Ipolitas Nagradskis, Kauno miesto ir apskrities komendantūros Liudas Kaufmanas ir Stasys Kvietinskas, Biržų apskrities komendantūros Antanas Jurgutis, Tauragės apskrities komendantūros Adolfas Žininskas, karo kalėjimo ir drausmės dalies Povilas Miliauskas, šaulių sąjungos Kazys Lelešius, Kazys Petkevičius ir Jurgis Balickaitis.

Iš leitenanto į vyresniojo leitenanto laipsnį pakelti 1-jo pėstininkų pulko Juozas Butėnas, Stasys Valiukevičius, Vytautas Narkevičius ir Kostas Sekleckas, 2-jo pėstininkų pulko Stasys Lužas, Andrius Naujokas, 5-jo pėstininkų pulko Ignas Kontrimas, Alfonsas Simulynas, Jonas Jocius, Anta-

nas Impulevičius ir Justynas Uzanas, 7-jo pėstininkų pulko Juozas Bulka, Pranas Petrauskas, Jonas Aleksandravičius, Petras Jagminas ir Kazys Stosius, 9-jo pėstininkų pulko Vladas Spirauskas, Viktoras Sakalauskas ir Juozas Giedra, atskiros pėstininkų kuopos Česlovas Meškauskas, karo mokyklos Andrius Draugelis, aviacijos Pranas Heizeris ir Antanas Juška, karo ligoninės Kostas Čeliauskas.

Kavalerijos —

Iš kapitono į majoro laipsnį pakelti 1-jo gusarų pulko Juozas Bačkus, 2-jo ulonų pulko Leonardas Giedraitis ir Juozas Prūsaitis, kariuomenės teismo Petras Gužas.

Iš vyresniojo leitenanto į kapitono laipsnį pakelti 1-jo gusarų pulko Pranas Keliotis, Juozas Žlabys ir Bronius Grigas, 2-jo ulonų pulko Jonas Kaminskas ir Bronius Bajerčius, einantis karo mokslą užsienyje Antanas Andriūnas.

Iš leitenanto į vyresniojo leitenanto laipsnį pakelti 1-jo gusarų pulko Jonas Petrulionis ir Jonas Ščepavičius.

Artilerijos —

Iš pulkininko leitenanto į pulkininko laipsnį pakelti 4-jo artilerijos pulko vadas Jackus Banys, artilerijos tiekimo skyriaus viršininkas Motiejus Pečiulionis.

Iš majoro į pulkininko leitenanto laipsnį pakelti generalio štabo valdybos III skyriaus Jonas Juodišius, vyriausio štabo rikiuotės skyriaus Juozas Musteikis, 3-jo artilerijos pulko Gustavas Šmidtas, 4-jo artilerijos pulko Petras Traškevičius, kariuomenės teismo I nuovados tardytojas Vladas Matulevičius, artilerijos tiekimo skyriaus Jonas Laužonis ir Antanas Karosas.

Iš kapitono į majoro laipsnį pakelti generalio štabo valdybos I skyriaus Leonas Valkūnas, 2-jo artilerijos pulko Vincas Žilys, 3-jo artilerijos pulko Vladas Sidzikauskas ir Balys Steikūnas, 4-jo artilerijos pulko Bronius Ambraziejus, atskiros artilerijos grupės vadas Povilas Babickas, atskiros artilerijos grupės Vincas Jasulaitis, šarvuočių rinktinės Kazys Abaravičius, artilerijos tiekimo skyriaus Domas Grabys.

Iš vyresniojo leitenanto į kapitono laipsnį pakelti artilerijos viršininko adjutantas Adolfas Žukauskas, 2-jo artilerijos pulko Vaclovas Šliogeris, 4-jo artilerijos pulko Kazys Ambraziejus, Antanas Dapkus, Bronius Beinaraivičius ir Leonas Rupšys, atskiros artilerijos grupės Leonardas Jurkšas ir Jonas Botyrius, kariuomenės teismo Antanas Dailidė.

Iš leitenanto į vyresniojo leitenanto laipsnį pakelti 3-jo artilerijos pulko Stasys Mackevičius ir Alfonsas Kazlauskas.

(Bus daugiau).

Ukrainiečiai demonstruoja prieš Sovietų Rusiją.

Lapkričio 21 d. Lvove įvyko didelės ukrainiečių demonstracijos, nukreiptos prieš Sov. Rusiją. Tos demonstracijos prasidėjo vienu metu trijose vietose, ir policija negalėjo jų iš karto nuslopinti. 200 ukrainiečių minia, daugiausia jaunuomenės, susirinko ties Sovietų konsulatu ir apsupto jo rūmus. Visi langai buvo išdaužyti akmenimis. Paskui iškarščiavusi minia įsibrovė į konsulato vidų ir sunaikino dalį jo įtaisymų. Kadangi konsulato kanceliarija visą laiką buvo gausiai apmėtoma akmenimis, tai Sovietų konsulas Lapčinskis negalėjo priėti prie telefono. Minia, šaukdama „šalin Ukrainos budelius“, puolė konsulą. Konsulas, norėdamas išsigelbėti iš grėsusio jam pavojaus, pasitraukė į viršutinį konsulato rūmų aukštą ir iš ten ėmė šaudyti į puolančius iš revolverio. Tuomet demonstrantai pasitraukė. Kada atvyko raitoji policija, aikštė prieš konsulatą jau buvo visai tuščia.

Per muštynes buvo akmenimis ir stiklų skeveldromis sužeista daug žmonių. Kai kurie iš jų turėjo šauktis gydytojo pagalbos.

Jeį nori, kad gyvenimas būtų malonus, visada tikėk, kad jis duotas mums džiaugtis. Jei džiaugsmas pasibaigė, tuojau ieškok savo klaidos.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

3 art. pulko šventė.

Lapkričio 16 d. Šančių įguloj įvyko 3 art. pulko šventė. Iškilmės prasidėjo pamaldomis Šančių įgulos bažnyčioje. Pamaldose dalyvavo apygardos viršininkas ir kiti svečiai. 11 val. apygardos viršininkas priėmė paradą pulko aikštėje. Šventės proga sveikino pulko karius, o vyriausybei ir viršininkams sušukome tris kartus valio!

12 val. antros grupės kareivinėse buvo suruošti bendri pietūs. Visų veiduose spindėjo geras ūpas ir linksma nuotaika. Dar didesnį įspūdį šventė sudarė jaunesiems kareiviams, kurie dar vos savaitė kai atvyko į pulką. Apygardos viršininkas specialiai jaunesiems pasakė kalbą, nušviesdamas jų kariuomenėje tarnavimo tikslą, ir kokios naudos duoda jiems ir valstybei.

17 val. kareivių klūbe suruoštas šokių vakarėlis su vaidinimais. Vaidino „Laisvės kovotojas“ (keturių veiksmų scenos vaizdelį) ir „Ubagų rapsodija“ (vieno veiksmo komediją).

Liktiniai puskarininkiai savo valgykloje suruošė sau bendrą vakarienę su šeimomis ir svečiais.

3 art. p. karininkų ramovėje balius, dėl patalpų stokos, suruoštas labai kukliai. Bendroji vakarienė tęsėsi neilgai. Toliau prasidėjo šokiai. Vėliau užkandžiai prie atskirų staliukų valgykloje ir skaitykloje. Ūpas pas visus buvo labai geras ir visur jaučiamas nuoširdumas ir draugiškumas. Balius baigėsi 5 v. ryto. Bendrai viskas praėjo labai organizuotai, jaukiai ir tvarkingai.

Kursai puskarininkiams. Pulko šventės proga, lapkričio mėn. 16 d. mokomosios komandos klasėje įsteigti liktiniais ir tikrosios tarnybos puskarininkiams bendro lavinimosi kursai. Klausytojai paskirstyti į dvi grupes: su pirmąja grupe manoma praeiti viduriniųjų mokyklų programos pirmos klasės, su antrąja — trečios klasės kursas. Kursuose dėstys: lietuvių ir vokiečių kalbas, aritmetiką, algebrą, trigonometriją, geografiją, Lietuvos ir visuotinę istoriją, gamtą, fiziką ir dailę. Paskaitas sutiko laikyti pulko karininkai. Pamokos bus atliekamos vakarais po dvi valandas per dieną.

Kursų atidaryme dalyvavo l. e. antros karo apygardos v-ko p. gen. štabo pulk. Lanskoronskis, svečiai,

Fugasų sproginiai. Musų pionierių praktikos darbai.

visi pulko karininkai ir kursų klausytojai. Apygardos viršininkas pasakė atitinkamą kalbą, nušvietė bendro lavinimosi reikalingumą, žadėjo net pats savo paskaitomis prisidėti prie taip gražaus ir naudingo darbo. Po kalbų puskarininkiai padeklamavo keletą eilėraščių.

Romas.

4 artilerijos pulkas.

Naujas kino. Vakarus, koncertus dalyse dažnai rengti aplinkybės neleidžia. Kadangi dalies gyvenime koks nors menas ar pramoga turi reikšmės, todėl dalys beveik kiekviena dar įsitaiso kino, kuris galima ne tik dažnai rodyti kareiviams, bet ir vakarus ir koncertus pakeisti. Filmos gali būti specialiai kareiviams parinktos: kariško ir patriotiško pobūdžio.

Kino aparato pirkimas pulke buvo anksčiau numatytas, bet dėl įvairių aplinkybių pirkimas tekdavo palikti atviras. Pagaliau, lapkričio mėn. 11 d., pirmą kartą pulke paleistas kino aparatas firmos „Zeiss - Ikon“ sistemos „Ernemann II“. Nors aparatas buvo tik laikinai pastatytas, be įtvirtinimų, ir laikina elektros srovė, bet bandomasis demonstravimas davė gerus rezultatus. Dabar vedamos derybos dėl filmų nuomos su firmomis. Pulko švietimo vadovo ir kitų pageidavimais bus demonstruojamos tik kariškos, patriotiškos ir kitos vertesnės filmos.

Kinas galima bus lankyti ir civiliams. Kareiviams kiekviena filma bus demonstruojama nemokamai. Bilietai bus žymiai pigesni, negu miesto kinuose. Už surinktus pinigus bus padengiamos kino ir kitos išlaidos. Monterių pulkas turi iš šio rudens naujokų ėmimo. Dabar jau baigiami paskutiniai darbai ir šio mėnesio pabaigoj pradėdamas filmų demonstravimas.

Naujokai. Lapkričio mėn. 5 d. pulkan gauti naujokai. Kadangi šį rudenį daugelis baigusių gimnazijas ir lankančių universitetą stojo savanoriais, todėl keletas jų ir pulkui atiteko. Bet kiti šio ėmimo naujokai silpnoko iššlavavimo. Visiškai analfabetų gauta 11,87%. Pulku reikalingų specialistų pakankamai gauta. Yra ir sportininkų, vienas jų: Lietuvos pusvidutinio svorio bokso čempionas Šimonis ir kit.

V. p. B. Jablonskis.

Įs Šaulių gyvenimas

Šiaulių miesto šaulių rėmėjai ir šauliai lapkričio mėn. 18 d. minėjo dviejų metų sukaktuves nuo įsteigimo šaulių klūbo (pačiame miesto centre, Vaitkaus namuose).

Minint šią šventę, buvo surengtas vakaras tokia pat programa, koki buvo tą klūbą atidarant. Be to, moterys šaulės, vadovaujant p. Klūpšienei ir padedant rinktinės vadui kap. Kurpiui, surengė bendrą visų rėmėjų ir šaulių šeimynišką vakarienę be svaigiųjų gėrimų.

Vakarienės metu pasakyta įvairių kalbų, atsiminimų, įspūdžių, pageidavimų ir t. t. Kalbėjo pradėdant apskrities viršininku ir baigiant eiliniu šauliu.

Po vakarienės tęsėsi šokiai ir tautiški žaidimai.

Šuštės alnis.

K. S. K. — Kultus — „Rudens taurės“ laimėtojas.

Sekmadienį, lapkričio mėn. 24 d. įvyko finalo rungtynės tarp K. S. K. — Kultas ir „Tauro“. Abi pusės išėjo su geriausiais žaidikais.

Pirmas puslaikis prie geresnio K. S. K. — Kultus žaidimo baigėsi 2:1 pastarųjų naudai. Antram puslaiky Tauras pakriko, ir leidžia įmušti dar tris golus. Tuo būdu K. S. K. — Kultus rungtynes laimėjo 5 : 1, kartu ir „Rudens taurę“ „Tauro“ garbės golas buvo įmuštas iš pendelio.

Atvyksta pagarsėję Amerikos lietuvių spartsmenai.

Tenka patirti, kad žinomas lietuvių boksininkas Sharkey-Zukauskas artimoj ateity atvyksta į Lietuvą. Be to, yra žinių, kad greičio plaukiojimo rekordistė lietuvaitė p-lė Osipavičiūtė taip pat atvyksta į Lietuvą. Sharkey-Zukauskas atvyksta į Klaipėdą „Baltic American Line“ laivu.

Sharkey ar Schmeling bokso čempionas?

„Germania“ rašo, jog netrukus paaiškės, kas dalyvaus pasitraukusio iš arenos visų kategorijų pasaulio bokso čempiono Gene Tuney įpėdinio titului laimėti. Dabar naujoji didžioji Atlantic City mieste salėj rengiamasi bokso rungtynėms pasaulio čempiono vardui laimėti. Vienas iš tos kovos dalyvių jau galutinai nustatytas. Tai vokiečių boksininkas Max Schmelingas. Kitoj pusėj savo paskutiniomis laimėjimais, kaip tinkamiausias kandidatas į tą kovą, iškilo Jack Sharkey (Zukauskas). Po jo greito ligšiolinio pussunkio svorio pasaulio čempiono Tommy Loughrano nugalėjimo, manoma, kad tik jis vienas galės būti išstatytas Amerikos kandidatu į kovą pasaulinio visų kategorijų bokso čempiono titului laimėti. Kadangi atitinkama Amerikos Jungtinių Valstybių įstaiga labai simpatizuoja kovai tarp Schmelingo ir Sharkey, tai tikimasi, kad ta kova tikrai įvyks.

Carnera laimėjo. Apie šių laikų „milžiną“ Karnerą jau buvo „Kary“ rašyta. Jis š. m. lapkričio m. 19 d. Londone boksavosi su Amerikos žinomu boksininku jaunuoju Striblingu. Jis buvo visiškai persvaroj ir nugalėjo priešą 4 rounde. Rungtynių pažiūrėti buvo atvažiavęs Anglijos sosto įpėdinis (Valijo princas). Laimėdamas šias rungtynes, Karnera žengia arčiau Šarkėjaus.

Maratono bėgimas Vokietijoje. Vokietijoje įvyko Maratono bėgimas (42 km. distancijai). Nugalėtoju seniojų grupėje tapo Mirdel, atbėgęs per 2 v. 52 m. 3,8 sek. Antruoju atbėgo Geisel per 3 v. 5 m. ir 1 sek. Per tokį pat laiką „senių“ grupėj atbėgo 39 m. amžiaus Gempelis.

Vokietija — Japonija. Dvisavaitinės lengv. atletikos rungtynės tarp Japonijos ir Vokietijos jau užsibaigė.

Pirmoji diena baigėsi 34 : 32 Vokietijos naudai. Japonija prieš stiprią Vokietiją pralaimėjo tik 8 taškus. Čia patiekiu atskiras varžybas: 110 m. barjerinį bėgimą laimėjo Miki (Jap.) per 15,1 sek.; 200 m. — Eldraher (Vok.) per 21,8 sek.; šokimas su kartimi — Nišida (J.) — 3,90 mt.; 800 mt. — Peltcer (V.) — 1 : 58,4 m. Švediška estafetė — Vokietija 1 : 57,4, Japonija atsiliko 15 mt. 1,500 m. bėgimą laimėjo Peltcer (V.) per 4 : 04,8 min. Ietis — Moless (Vok.) numetė 62,28 m. Diskas — Saito (J.) numetė 42,05. Šokimas į tolį — Nambu (Jap.) nušoko 7,31 cm. ir šokis į aukštį — Kimupa (J.) 190 cm.

Dažnai sportininkai buvo blogos nuomonės apie tolimą Japoniją. Dabar jie gali įsitikinti, kad Japonijoje sportininkai beveik lygūs geriausiems Europos sportininkams.

Ar nubėgsim 100 metrų per 10 sek.?

Pirmasis pasaulinis rekordas šiai distancijai priklauso Nadokui, kuris prabėgo per 10 sek. 0,8. Dabar vokiečys Eldracher sumažino iki 10,3 ir dažnai stato sau klausimą, kodėl ne per 10,2—10,1, arba lygiai 10? Didieji sporto autoritetai tvirtina, kad netolimoj ateity kur's nors iš sprinterių atbėgs 100 metrų lygiai per 10 sek., t. y. 36 klmt. per 1 valandą.

Nelaimėms išvengt. Labai dažnai per sportines automobilių lenktynes įvyksta daug nelaimių. Sumažinti nelaimių skaičiui, Vokietijoje prie kiekvienos lenktynių aikštės statomos lentos, ant kurių yra atvaizduota žmogaus kaukuolė. Šis būdas gerai veikia į lenktyniuojančių psichologiją ir priverčia būti atsargesniems.

Naujasis rekordas 25 klmt. bėgime. Bėgime po gatvės Gelsingforso (Suomij) bėgikas Martellina laimėjo naują pasaulinį rekordą 25 klmt. bėgime, atbėgęs per 1 v. 22 m. 18 sek. Tuo būdu jis paveržė neseniai pastatytą šioje distancijoje anglo Garperomo rekordą, kuris buvo pasiektas Berlyne.

Pačiužininkų lenktynės. Neseniai Anglijoje įvyko pačiužininkų lenktynės ne ant ledo, kaip paprastai, bet ant žemės. Pačiužos buvo ant ratukų. Toks „išmislas“ duoda progos čiužinėti ir vasarą.

Mašinysčių lenktynės. Prancūzijoje įvyko neprastai įdomus mašinysčių bėgimas. Jos turėjo nubėgti 2 klmt., užrašyti stenografuojamus ženklus ir juos surašyti mašinėle ant popierio. Prieš jas bėgo vyriškiai, su mašinėlėmis ant nugarų.

Latvijos nepriklausomybės šventė.

Š. m. lapkričio mėn. 18 d. Latvija šventė 11-tąją nepriklausomybės šventę. Ta proga iš ryto Latvijos universiteto profesoriai ir studentai ir visos draugijos bei organizacijos su savo vėliavomis ir orkestrais nuvyko į Brolių kapus žuvusiųjų dėl Latvijos nepriklausomybės pagerbti. Vėliau po iškilmingų pamaldų Marijos bažnyčioje, ministerių kabineto ir seimo posėdžių įvyko kariuomenės paradas, kuriame dalyvavo visos Rygos įgulos dalys. Paradą priėmė respublikos prezidentas.

Visuose miestuose ir miesteliuose taipgi iškilmingai minėta ši diena.

Daug asmenų apdovanota Trijų žvaigždžių ordenais. Tarp apdovanotųjų yra ir 5 lenkai.

Lenkijos ordenai latviams.

Neseniai Lenkijos pasiuntinys Rygoje įteikė kai kuriems Latvijos žymesniesiems asmenims „Polonia Restituta“ ordenus. Tarp apdovanotųjų randame: ministerį pirmininką Celminį, užsienių reikalų ministerį Balodį, susisiekimo ministerį Ozolinį, generolą Kalninį ir kitus.

Keletas latvių apdovanota „Nuopelnų Kryžium“.

Latvijos karo lakūnai išvyko į Lenkiją.

Š. m. lapkričio mėn. 12 d. į Lenkiją išvyko karo aviacijos mokyklos viršininkas pulk. leit. Indans, buvęs Latvijos karo atstovas Lietuvai, ir dar 3 tos mokyklos karininkai lakūnai. Jų kelionės tikslas — susipažinti su Lenkijos karo aviacijos mokyklos organizacija ir veikimo bei mokymo būdais. Kalbami latvių lakūnai, nuvykę į Varšuvą, aplankė vyriausiąjį štabą ir aviacijos departamentą ir tuojaus išvyko į Lenkijos aviacijos centrą — Dembliną. Ten jie pasiliks keletą savaičių.

Kalbančios vielelės.

Dr. Stiehl išrado labai įdomų aparatą, kuriuo žmogaus balsas, muzika ir įvairūs kiti garsai užrašomi ant paprastos plonutės plieno vielos. Garsų užrašymo būdas šiek tiek panašus į gramofono plokštelių gaminimą. Prieš kalbėtoją arba orkestrą pastatomas mikrofonas, sujungtas su dr. Stiehl'io aparatu. Aparate 8000 metrų per valandą greitumu sukasi dvi špūlės, vydamos nuo vienos ant antrosios plieno vielą. Paskui, sustabdžius aparatą, antroji špūlė išimama, ant jos užvyta viela pervejama ant tuščios špūlės (kad girdėtų garsus ta pačia tvarka) ir leidžiama per tą patį aparatą, kuris dabar atlieka jau gramofono rolę. Iš aparato girdimi garsai yra labai ryškūs ir visą laiką lieka tokie patys, neatsižvelgiant „kalbančiosios“ vielelės vartojimo.

Šio aparato išradimui dr. Stiehl darbavosi net 20 metų. Nors abejotina, kad šis aparatas, būdamas gana brangus; greitu laiku galės išstumti taip išsiplatinusius gramofonus bei patefonus, tačiau jis turi prieš pastaruosius ir keletą pirmenybių.

Pirmiausia tai, kaip jau sakyta, kad „kalbančioji“ vielelė nuo vartojimo negenda, tuo tarpu kai gramofono plokštelės vartojant tolydžio eina silpnyn. Be to, tokios vielelės, dėl jų mažumo, yra patogesnės persiųsti ir laikyti. Būt didžiausią naudą Stiehl'io aparatas gali duoti telefono kalbų užfiksavimui. Tam reikalui pakanka ši aparatą prijungti prie telefono laido ir pasikalbėjimas užrašomas.

Naujos knygos.

Šoferiams reikalingas įstatymas ir taisyklės. Išleido „Policijos“ žurn. redakcija. Kaunas 1929 m.

Tai labai įdomi ir būtina knygutė ne tik šoferiams, bet ir kiekvienam, kas turi automobilį arba reikalo su automobiliu.

Tarpininkas. Amerikos lietuvių mėnesinis žurnalas, lapkričio m., išeina Bostone. Žurnalas gražiai leidžiamas, turinčias ir iliustruotas.

Simanas Daukantas. Darbai senųjų Lituvų yr Žemayecziū 1822. Spaudai paruošė Vaclovas ir Mykolas Biržiškai. Lietuvos universiteto bibliotekos leidinys nr. 1. Kaunas 1929 m. 213 psl.

Ši knyga spausdinta iš paties S. Daukanto rankraščio, nesenai surasto ir sutvarkyto, todėl ji žymiai skiriasi nuo visų kitų šios rūšies laidų, kurios buvo pasirodžiusios Amerikoje. Knygoje S. Daukanto kalba ir rašyba visai netaisyta palikta. Daukantas, kaip žinome, rašė senąja telšiškių žemaičių tarme, todėl, šią knygą skaitydamas, nedaug kas ją supras. Gerai būtų buvę, jei leidėjai būtų pridėję žodymėlį. Bet vis dėlto ji turės mums labai didelės reikšmės, kaip 19 amžiaus pradžios lietuvių literatūros dokumentas.

Apie turinį netenka kalbėti. Mes irgi žinome: kaip S. Daukantas mylėjo savo tautą, jos praeitį, kalbą ir kaip jis stengėsi visa tai iškelti ir pasauliui parodyti. Šioje knygoje Lietuvos istorija aprašyta nuo seniausių laikų ligi Vytauto ir Jogailos mirties. Visa tai atvaizduota su didžiausia meile ir prisirišimu prie savo krašto ir žmonių.

Kariuomenės dalių bibliotekoms patartina įsigyti. Taip pat nesigailės nusipirkti visi literatūros ir istorijos mėgėjai.

Įvairenybės.

Žmogaus akis fotografuoja.

Daugelis užsienių laikraščių dabar rašo apie vieną gan nuostabią žmogžudystę, kuri įvyko netoli Varšuvos.

Vieną dieną kaimynai rado nužudytą savo bute skalbėja Jankauskiene. Ji turėjo meilužį. Visi įtarimai nurodė, kad ta žmogžudystę bus padaręs josios meilužis. Tuojuo jis buvo sumintas, nors gynėsi, bet išsiteisinti negalėjo.

Tačiau vienas policijos valdininkas, apžiūrinėdamas lavoną, pastebėjo, kad kairiojoji, plačiai atmerktoji, užmuštosios akys yra atsispaudęs žmogaus galvos pavidalas.

Lavono akį tuoj nufotografavo ir kelis kartus padidinę fotografiją rado, kad tai yra Jankauskienės meilužio žmonos veidas.

Suimtoji tikrai prisipažino, kad nužudžiusi Jankauskiene iš pavydo.

Šis nuostabus apsireiškimas jau niebe pirmą kartą sutinkamas. Pasirodo, kad žudymo momentu galvažudžio atvaizdas, dėl didelio išgąščio, užsifiksuoja žudomojo aky, sustingsta ir neišnyksta net po mirties. Visa tai įvyksta ligi šiol dar neišaiškintu cheminio proceso būdu.

Požeminis geležinkelis Sacharoje.

Afrikos viduryje yra didžiulis, lekiančiais smėliais padengtas, žemės plotas, vadinamas Sacharos dykuma. Dėl to smėlio ir dėl nepakenčiamo atogrąžų karščio Sachara yra sunkiai pereinama. Tik kupranugarių voros („karavanai“) iki šiol tebėra vienintelė susisiekimo priemonė per šią saulės išdegintą dykumą.

Šiuo laiku prancūzų žinovų komisija, susidedanti iš kolonijų inžinierių ir valdininkų, atsidėjus studijuoja vieną iš daugelio patiekiamų projektų geležinkeliui, tiesiti tarp šiaurinės ir pietinės Afrikos. Studijuojamo projekto autorius prancūzų inžinierius Paul Remy siūlo praveisti po Sacharos dykumą požeminį geležinkelį toki, kokiais palaikomas susisiekimas dideliuose miestuose. Tokio geležinkelio tiesimui reikės nulietai didelius plieno vamzdžius ir juos pakasti giliai po smėliu. Tuose vamzdžiuose bus nutiesti dveji geležinkelio bėgiai. Tokiu būdu traukiniai galės iš karto judėti dviem priešingom kryptim. Be bėgių, ten dar

bus nutiesti elektros ir telefono laidai, dujų ir vandentiekio vamzdžiai.

Ši požeminio geležinkelio linija prasidėtų Colomb-Becher mieste (Alžyre), kuris yra Sacharos pakrastyje, eitu pro Tosayo miestą, stovintį prie Nigerio upės, ir iš čia eitu net iki Uagadugu — didžiausio miesto prancūzų rytinėje Afrikoje. Iš viso naujoji linija turėtų apie 2000 kilometrų ilgio. Tokio požeminio geležinkelio nutiesimas, žinoma, paimtų milžinišką pinigų sumą, bet, prasidėjus gyvam keičiųjų judėjimui ir prekių transportui, duotų ir labai didelio pelno. Be to, suteiktų neįvertinamų nuopelnų prancūzų kolonizacijos reikalui.

Galvosūkis 38 nr.

(Vertinamas 2 tšk.)

Sarada.

Paimk medį, kurs šakotas
Ir atmesk jo pirmą raidę,
Gausi vietą, kur gyvena
Vien bagotas,
Bet atmesk dar vieną raidę,
Gausi žmogų, nors ne pikta,
Bet gi baisų.
Dar atmesk šio medžio
Antrą raidę,
Gausi žmogų kataliką,
Kurs be jo nekatalikas.

Sugalvojo Ant. Saulys.

Galvosūkių 36 nr. sprendimas.

- 1) Tautai. 2) Apkasas. 3) Seirijai. 4) Pekinas. 5) Elena. 6) Uosis. 7) Ežys. 8) Sibiras. Aukštas ir pelenuose žilba.
Gerai išsprendė šie asmenys: 1) Pov. Sirgėdas (Z. Šančiai), 2) eil. Dapkūnas (4 art. p.), 3) V. Pranskūnas (Kaunas), 4) P. Gaubys (Mažeikių k. k-ra), 5) J. Žukas (Kaunas), 6) P. Pūlius Blažys (Kaunas), 7) j. p. Teofilijus Mácijauskas (Karo Techn. Št.), 8) Ant. Bernotás (san. pusk. mok.), 9) eil. Povilas Mašlikinas (pion. bat.), 10) virš. Kairys (2 art. p.)

Jau XI metal gyvuoja „KARYS“

Kas tik bent vieną „Kario“ numerį gavo pamatyti, tas jau niekad nebesiskyrė su „Kario“, nes „Karys“ yra **įdomus, pigus ir gausiai iliustruotas** savaitinis karių laikraštis.

Pasiskubinkit savo laiku užsiprenumeruoti, nes vėl metiniai skaitytojai nemokamai gaus gražų sleninį **Vytauto jubiliejaus kalendorių.**

Kaina: 12 mėn. — 8 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt., 1 mėn. — 1 lt.
Užsieny, be Latvijos, Estijos ir Vokietijos, dvigubai.

Adr.: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė „Karys“

Kaina visiems: metams 8 lt., 6 mėn. 4 lt., 3 mėn. 2 lt. ir 1 mėn. 1 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Skelbimai: petito eilutė 50 ct.; prieš tekstą dvigubai. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė „Karys“. Telefonas: per Vyr. Štabą 56 nr.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Šv. Skvrius.

Redaktorius mjr. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuve, Kaune.